

BERGTROLET

20 år

Personaltidning för CVA-UHF

Nr 2 1970 • Årgång 21

Gösta Berg-70

JUBILEUMSÅRET 1970

1970 är ett jubileumsår i Arboga. Enbart inom flygets intresseområde är det 25 år sedan CVA invigdes, 25 år sedan Arboga Flygklubb bildades, 25 år sedan driftvärnet startade, 25 år sedan grunden till FCTF avd. 107 lades — FCPF är ännu äldre.

Vår egen personaltidning Bergtrollet har just fyllt 20 år.

För egen del anser jag att ett jubileum som sådant är inget att fira, då årsdagen passeras utan märkbar förändring. Det är dock ett bevis på att man en gång satsade riktigt, att medarbetarnas och läsarnas intresse varit stort, att tidningen fyller sin uppgift och att den består. Det skall också arbetas envist på att Bergtrollet skall fortleva.

När en redaktör får höra att Bergtrollet är efterlängtat och läses gärna, klingar det som god musik. Men redaktören känner sig bekymrad och ensam då han väntar på material för att fylla spalterna. Det fordras uppslag, artiklar och bilder. Redaktörens förmåga är begränsad och han är verkligen tacksam för alla bidrag i form av manuskript och illustrerande bilder. Tyvärr kan sedan inte allt tryckas. Det är en stor läsekrets som skall tillfredsställas och många saker uttrycks inte alldeles klart.

Konservatism är inte positivt för en tidning. Den måste förnya sig, följa modeväxlingarna och växla "ansikte" för att kvarhålla läsarnas intresse. Ett krav, som många vill framhålla är nyhetsvärdet. För att fylla det utkommer många tidningar nu oftare — på bekostnad av kvalitén, utges ofta i tabloidformat på enklare papper och avses att slängas.

Tyvärr kommer dessa nyheter i de flesta fall för sent, för produktionen av ett personaltidblad tar alltid sin givna tid. Snabba nyheter tränger fortare fram i andra kanaler.

Bergtrollet har ännu inte blivit nyhetsblad utan försöker dokumentera händelser populärt. Är det inte så läsekretsen vill ha det?

Omslagsbilden:

CVA-objekt i färgsymfoni
Gauchemålning av Gösta Berg

BERGTROLLET

Personaltidning för CVA och FMV-F:UH, För-
rådsbyrån, 732 00 Arboga.

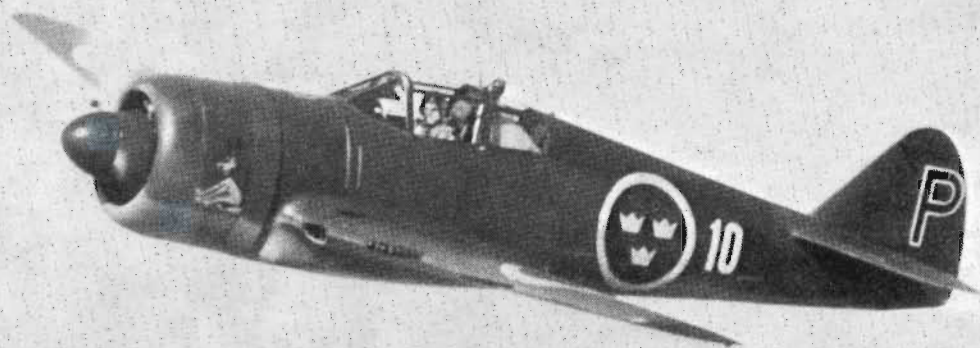
Ansvarig utgivare:
CCVA v. dir. **A Högfeldt**

Redaktör:
Ragnar Fr Bengtson
Tel. 494

Redaktionskommitté:
Gunnel Rydeberg, tel. 400, Carl-Rickard Ekblad
tel. 106, Carl-Hugo Dahlström tel. 169, Christer
Nilsson tel. 401.

Innehåll:

Vidare framåt	1	Sport: Orientering	17
CVA 25 år — från trollberg till flygverkstad	3	Badminton	18
CVA en trollskatt för Arboga	7	"Telehallen" korp-kavle- segrade	18
Förmedlande länken	8	Pensionärer	19
CVA sett från verkstadsgolvet	8	Mera damspänst	20
Driftvärnet 25 år	9	Tack	20
Ord till Bergtrollet på jubileums- dagen — Skriv några rader —		Pressmottagning m m	21
Bergtrollets mål	10	Jubileumsaktuellt	
Bergtrollet 20 år	11	Jubileumsfestival	32
CVA har fått försäljnings- avdelning	12	Prolog	27
Ur CVA-chefens dagbok	13	Generaldirektör Eric Malmbergs högtidstal	26
Vad är en radom?	14	Flygdagen	25
Storsjömetropolen växer	16	Familjedag	23
Färgtrollets fortunagunstlingar	16	Vi lutar på våra flygplan	22
		CVA — känt företag?	22

VIDARE FRAMÅT

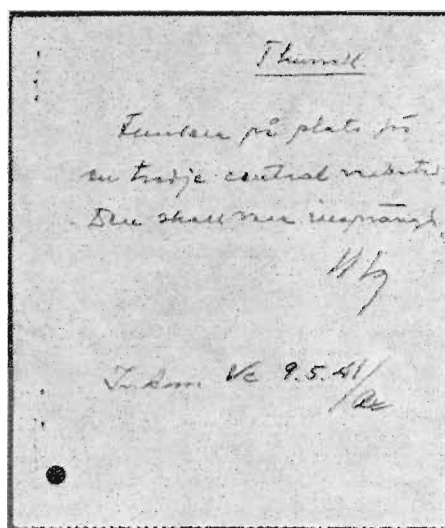
10-årsdagen är egentligen inte mycket att fira — så yttrade sig general Bengt Jacobsson vid CVA:s 10-årsjubileum 1955. 25-årsdagen är kanske inte så mycket att fira det heller, åtminstone inte när man bor i Arboga med dess urgamla minnen. Men, fortsatte generalen, på tio år händer så mycket inom försvaret så man har rätt att stanna upp ett tag och se tillbaka — och framåt.

När jag ser tillbaka på de år som jag varit med i ledningen för CVA, känner jag en oändlig tacksamhet mot alla Er CVA:are som helhjärtat har arbetat för vårt företag. Den öppna, ärliga umgängesform som vi har tror jag gör att vi i alla situationer vet var vi har varandra — vi behöver inte ”mygla”.

Det är säkert ingen överdrift att skriva att vår verkstad har ett gott anseende bland vår kunder. Detta är resultatet av alla CVA:ares insatser antingen det gäller tekniska spörsmål eller rent verkstadsarbete.

I anslutning till 25-årsdagen vill jag gärna tacka Er för det givande samarbete vi har haft och som jag hoppas att vi skall få fortsätta med. Mitt tack riktar sig till alla anställda, organisationer, skyddskommitté och företagsnämnd.

CCVA

Överst: J-22 — CVA:s första huvudverkstadsobjekt.

Nederst: Första dokumentet om CVA.

25 år går fort. Så tycker man 1970, då man ser tillbaka och tycker att det var helt nyligen man lade grunden till CVA. Dock har det hänt rätt mycket och det CVA vi ser i dag är inte riktigt det samma som 1945. Men det är inte bara CVA som lokalmässigt ändrat sig utan också och inte minst personalen. Av UR-CVA:arna och kämparna från de första åren finns ännu en stam kvar, som haft förmånen att sitta på parkett och följa utvecklingen — ja även ingripit i den. Det är omöjligt att på några korta sidor skildra händelserna och utvecklingen. Här följer några glimtar.

UR-CVA:arna

Aktiva	
Karl Abrahamsson	Tage Wallqvist
Karl Andersson	Birger Westerberg
Karl-Gustav Andersson	
Lennart Andersson	Pensionerade
Gunnar Bergquist	Arthur Axelsson
Birger Haglund	Erik Ejert
Arthur Jönsson	Kurt Friman
Olof Kling	Josef Karlsson
Lars Mattsson	Folke Svensson
Malte Olsson	Arthur Wadstedt

25 ÅR PÅ CVA

Ake Ahlin	Avd. 611	Stig Eriksson	283	Ingvar Karlsson	230	Sven-Olof Otterbro	570
Bertil Andersson	381	Tage Ericsson	190	Knut Kihlman	641	Nils Peterson	506
Gösta Andersson	200	Charles Fernsten	585	John Kihlström	230	Henry Rosenquist	713
Gösta Andersson	871	Sture Fröling	614	Folke Larsson	110	Arne Rydeborg	720
Rune Andersson	253	Max Gustafsson	121	Erik Larsson	630	Helmer Sand	230
Tor Andrén	950	Birger Gustavsson	200	Karl-Åke Larsson	254	Rune Sirby	619
Erik Antonsson	111	Sven Gustafsson	614	Rune Larsson	880	Hilding Sjöberg	180
Bertil Blomqvist	850	Karl-Erik Götemar	210	Jack Leth	613	Per Sjölin	594
Erik Boström	252	Stina Hambr	958	Walter Lundborg	721	Göte Svensson	641
Stellan Bolin	630	Nils Henricson	710	Bengt Lundmark	715	Karl-Gustav Säterlid	150
Yngve Brinkmark	480	Anders Hill	254	Rune Mattsson	130	Anders Thuresson	614
Karl Dahlbom	230	Arne Hultman	150	Hilding Moen	230	Sven Tiborn	651
Bertil Eklund	100	Erik Hurtig	283	Lise-Lotte Myrberg	970	Göte Westerlund	489
Carl Eklund	750	Ingvar Johansson	281	Tore Myrberg	290	Folke Westergren	684
Wolter Ekstrand	273	Karl Johansson	290	Hans Nilsson	800	Karl-Erik Wiss	230
Henning Ekström	870	Sture Johnsson	870	Gösta Nogander	714	Arne Yttermalm	190
Gunnar Ericsson	465	Allan Karlsson	281	Erik Nystedt	651	Sten Öberg	125
Herman Eriksson	850	Erik Karlsson	180	Harry Odenhult	840	Knut Östling	230
Rudolf Eriksson	130					Maj-Britt Östman	880

"Trollberget" — "inslaget" den 15 april 1943.

CVA 25 ÅR

FRÅN TROLLBERG TILL FLYGVERKSTAD

Hur CVA blev till

Den 1 juli 1926 blev det militära flyget ett självständigt vapenslag, Flygvapnet. Först 1936, organiserades Flygvapnet enligt försvarsbeslut till den form, som i princip gäller än i dag och byggdes där- efter ut i etapper. Efter krigsutbrottet 1939 forcerades flottiljuppsättningarna och då visade sig de centrala verkstä- derna i Malmslätt och Västerås otillräck- liga. En bidragande orsak härtill var den alltmer utvecklade flygmaterielen. 1941 undersöktes hur ytterligare en flygverk- stad skulle utformas. Ett av grundvillko- ren för denna skulle vara att den skulle förläggas i berg.

Efter omfattande utredningar och för- slag bedömdes Arboga (Säterbo) som den lämpligaste platsen framför Eskils- tuna, Köping och Örebro. Försvarsutred- ningens betänkande och framställningar förelades riksdagen, vars båda kamrar utan debatter fattade sitt bifall. Därmed hade beslut fattats att en ny flygverk- stad skulle anläggas och förläggas till Arboga. Det var den 20 juni 1942.

CVA bygges

Först av allt träffades avtal mellan Flygförvaltningen och Arboga stad. Där- med försäkrades om stadens stöd och hjälp med att dra fram kraft och vatten, ordna trafikleder samt bereda bostäder för personal, som komme att flytta hit.

Planerings- och konstruktionsarbetet av verkstaden med kringliggande områ- den samt förberedelser för byggnation hade redan påbörjats före riksdagens beslut. Förhandlingar inleddes med mark- ägare och köpekontrakt tecknades redan under mars månad, så att omedelbart

efter det officiella beslutet kunde mark- köpen slutföras. Dessa omfattade:

1. Hela Åsby gård med skogar.
Denna gård har anor ända från 1300-talet 205 hektar
2. Större delen av Igelsäters gård 100 "
3. Skogsområde vid Igelsäters gård, tillhörande Arboga Bryggeri 18 "
4. Fastigheten Ektorp.
Byggnaderna är rivna 8,9 "
5. Åkerjord från Hjälmare Kanal- och Slussverk 80 "
6. Markremsa från Västerås stiftsnämnd 13,7 "
7. Fastigheten Zachrisberg 23,5 "
8. Skogsområde av O. Rosen- qvist, A. V. A. Hedlund och L. A. Jönsson 40 "

Allt som allt 489 "
till en total summa av 554.000 kronor.
Lägger man härtill det område,
som erhöles av Arboga stad 37 hektar
upptog hela det område,

CVA disponerade, till 526 "

På hösten började sprängningsarbete- na i berget av de båda byggnadsfirmor- na AB Skånska Cementgjuteriet och AB Armerad Betong. Samtidigt schaktades för flygfältet av entreprenören Bergen- dahl & Höckert. Detta hade tidigare av- vägts av Flygförvaltningens Byggnadsav- delnings flygfältsbyrå.

Mot slutet av detta första år var hela området redan en livlig arbetsplats, fylld av byggnadsfolk.

Under 1943 ändrade naturen, där CVA anlades, sitt utseende. Schaktningarna krävde en dubbelspårig järnväg mellan

Igelsäter och Åsby gård. Här transpor- terades bergskrot på långa tippvagnståg. Som dragare fanns sex lokomotiv. En del av denna järnväg finns kvar i vägban- ken mellan Igelsäter och flygfältet. Själ- va tippen är i dag utomhusförråd för tyngre oöm marktelemateriel.

I början av april hade schaktningsar- betena fortskridit så långt, att inspräng- ning i berget kunde börja. Först spräng- des en provtunnel, som därav ännu i dag kallas P-tunneln. Därvid användes en fo- tomätmetod, som arbetschefen Lennart Hägglund själv upfunnit och tillämpades här för första gången i världen. Vid årets slut var hela P-tunneln och nuvarande tunnel 1 helt utsprängd.

Påföljande år — 1944 — ökades ar- betsintensiteten och under oktober må- nad var alla tunnlar helt klara. Den 17 februari ägde ett stort evenemang rum. Då genombröts bergsslanten, där nuvarande bergsinfarten är belägen, och därefter kunde man gå in i berget ge- nom en öppning och ut genom en annan.

Under tiden byggdes också utanför berget. Där uppfördes den stora ladu- gårdsliknande monteringshallen med in- tilliggande oljeförråd. I norra änden av området timrades den lilla stugan — vaktbyggnaden — som blev det första kontoret för CVA styresman, Otto Dah- lin.

Administrationsbyggnaden dröjde en tid, då den först avsågs bli i stil med en västmanländsk herrgård. Planlösningen för lokalerna blev dock omöjlig varför byggnaden fick den nuvarande utform- ningen som en skolbyggnad.

På våren besåddes flygfältet och efter en hel del dräneringsarbeten landade det

första flygplanet, en Sk 25, fört av flygvapenchefen, generallöjtnant Bengt Nordenskjöld, med verkstadsdirektör Peter Kock som passagerare. Det var den 16 november 1944.

Hela projektet CVA hade nu fått stora proportioner. Flygförvaltningens byggnadsavdelning med överste Magnell som chef ledde utvecklingen. Resurserna räckte inte till och vissa arbeten lades ut hos civila företag, bl. a. Vattenbyggnadsbyrån för konstruktioner för bergsbyggnationen och Hugo Theorells ingen-

jörsbyrå, Stockholm, för värme- och ventilation. Antalet entreprenörer var mycket stort.

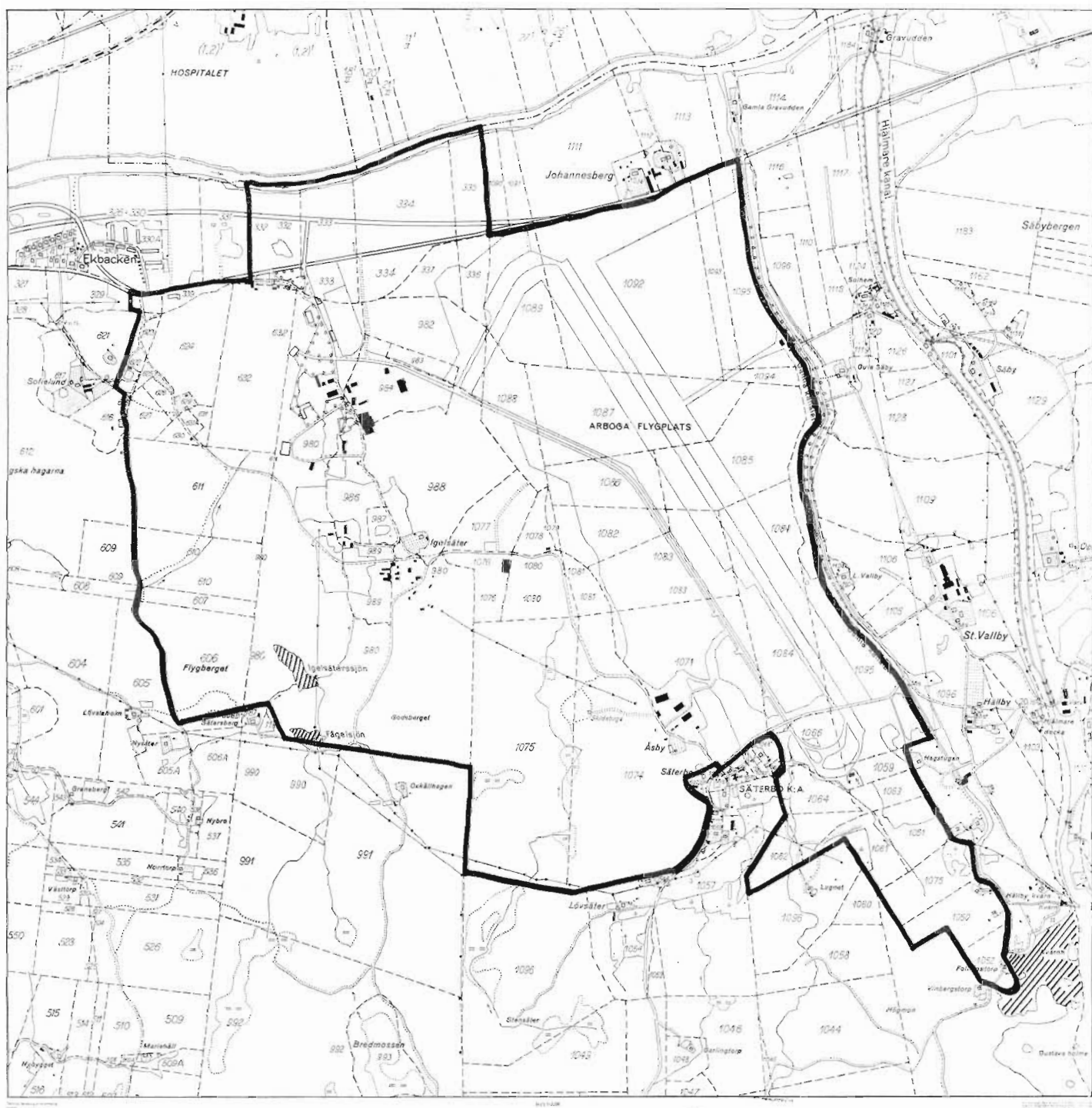
Parallellt med dessa arbeten byggdes genom Arboga stad nya bostäder, bl. a. i Ekbacken. I början av 1944 var folkmängden i Arboga 5.845 personer.

Personalen

Redan 1943 har Flygförvaltningens verkstadsbyrå börjat organisera CVA. All expertis och erfarenhet från CVM och CVV utnyttjades. Detta gällde givet-

vis byggnationen, men också personalen. Därvid kom CVA start att intimt hänga samman med FFVS — Flygförvaltningens Flygverkstad i Ulvsunda — där det av FF konstruerade fpl J22 tillverkades. När denna verkstad började avvecklas, blev styresman Otto Dahlin chef för CVA, varvid han tog med sig en del av personalen. Denna var till att börja med tveksam att flytta till Arboga och delegationer undersökte de lokala förhållandena. Det blev också långa förhandlingar, då de intresserade begärde flyttningssätt-

Marker och ägor inom CVA — totalt 526 hektar.

CVA:s "mäss" 1944.

ning, kompensation för nedflyttning i dyrort etc. Slutligen träffades överenskommelse för 55 tjänstemän och 90 kollektivanställda. Då FFVS måste avsluta sitt uppdrag, förelåg dock svårigheter att avvara alla dessa genast och endast en del av dem kom före nyåret 1944—45 till Arboga. Dessa blev "UR-CVA:arna".

De utgjorde en flygverkstad i miniatyr i monteringshallen. Expeditionen låg i kontorsutrymmena och den stora ytan reserverades för uppställning och arbeten på flygplan.

Den första beställningen kom från FFVS redan i oktober och avsåg reparation av delar för J22:

- 1 sidoroder
- 1 höjdroder
- 1 vingklaff
- 4 skevroder
- 1 skelett till fena
- 4 fjäderben
- 5 vingspetsar

Trots att CVA kommit igång, var allt fortfarande en jättelik byggnadsplats med många entreprenörer i arbete. Över hela området fick man balansera på landgångar och plank över lervälling och gytta. Med förtjusning hälsades kylan då marken frös och bar.

Bespisning hade ordnats dels genom "Futten" — en "saloon i klondykestil" — samt Kempes kiosk, som då låg i Ekbacken.

Vattnet från diket, där branddammen nu ligger, var brunt och under all kritik. Dricksvatten hämtades från en källa vid berget.

Personalökningen i början av 1945 gick långsamt, då avvecklingen av FFVS inte gick programenligt. Den 1.7 skulle allt vara klart, men det blev förseningar på grund av en konflikt mellan Verkstadsföreningen och Metallindustriarbetarförbundet. CVA fick därför överta alla FFVS funktioner med bl. a. färdigställande av återstående 18 fpl J22. Detta var slutfört i mars 1946.

I juni månad 1945 kunde administrationsbyggnaden tagas i bruk och den 17

augusti invigdes CVA av dåvarande generalmajor Nils Söderberg. Det var födelsedagen för 25 år sedan.

Hur CVA utvecklades

Med invigningen var allt inte klart utan utbyggnaden fortskred. Samtliga tunnlar i berganläggningen var 1946 i stort sett klara och tagna i bruk.

1947 kördes den första motorn DB 605 i motorprovbyggnadens provrum nr 4. Provrummen 2 och 3 blev snart därefter klara och då kunde full kapacitet uttagas.

1948 gjordes stora undersökningar av FOLKHÄLSAN om värme- och ventilationssystemet, som inte var nöjaktigt. Även belysningsförhållanden studerades. Allt tillrättalades senare med ledning av de resultat som framkom då.

Som en sammanfattning hade konstaterats att ingen direkt hälsofarlig lokal fanns, men trots detta ökades special-evakueringen för att få större säkerhetsmarginal och ny belysning infördes. Samtidigt kom riksdagens andra lagutskott för en förberedande behandling av ett för riksdagen framlagt förslag om ny arbetsskyddslag, som härrörde till tidigare bergverkstadskonferens.

Arbetsobjekten strömmade in. Efter J22 fick CVA bygga om och iordningställa en serie på 100 flygplan, som inköpts från USA. De fick beteckningen Sk16. Det första levererades den 27 jan. 1947. Därefter gjordes översyn på J21 (1948) och modifierades B18 (1949). Radarverkstad inreddes 1948 i tunnel 2 och propellerverkstaden nedlades 1949. Den första försöksroboten Rb 310 tillverkades (1949), och detaljer för J29, producerades åt SAAB/L. Detta pågick ända till 1955.

1952 hade provboken byggts om för jetmotorer och RM2 kördes här för första gången.

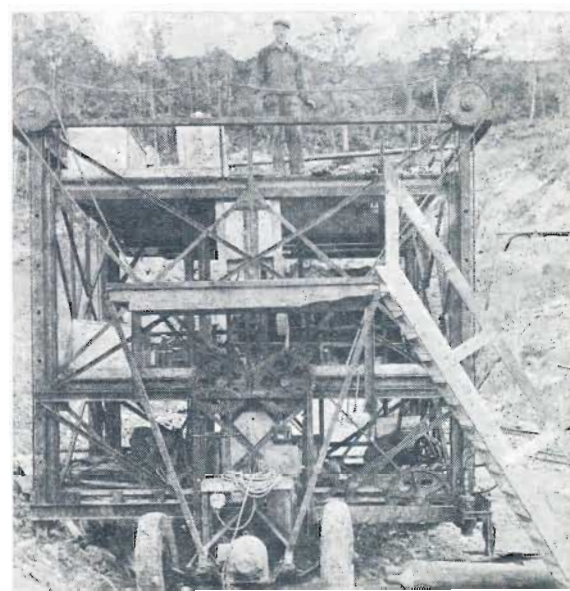
Den 27 augusti 1955 firade CVA 10-årsjubileum med fest i P-tunneln med både jubileumsprolog och festrevy. I anslutning till jubileet var det flygdag.

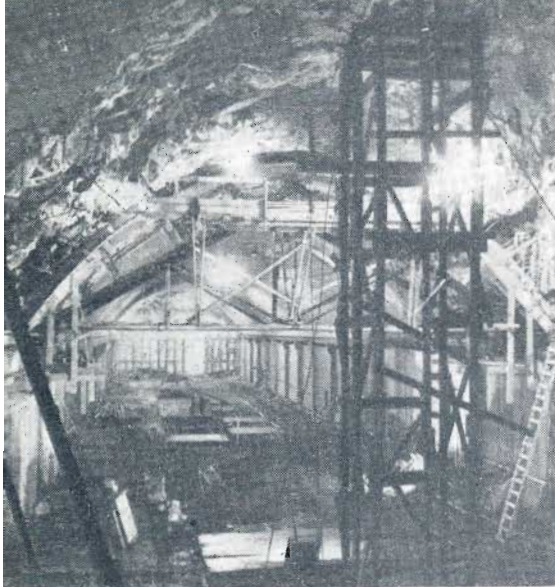
Bergsinfarten schaktas fram.

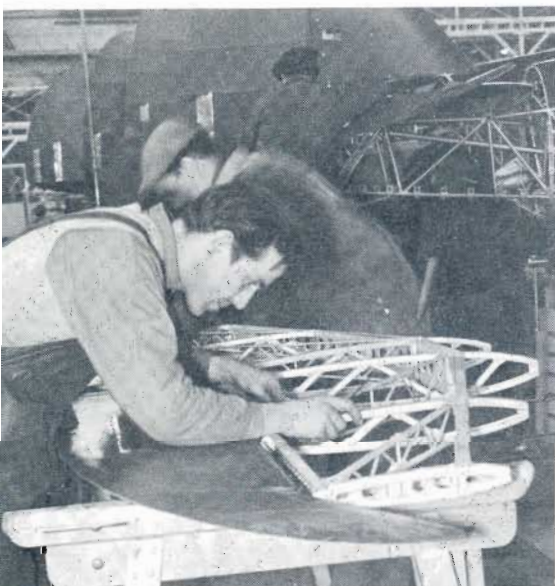
Kempes kiosk — CVA:arnas utvårdshus.

En borrsvagn som gnager ut tunnlar.

P-tunneln börjar skönjas.

622 Eriksson monterar fpl J22.

Fpl J21-linje i P-tunneln.

Omorganisation

Den 1 jan. 1958 fick CVA en ny organisation. Huvudförmålet var att de tre centrala verkstäderna i princip skulle ha samma uppbyggnad. Från sakbyråerna överfördes nya arbetsuppgifter, som krävde teknisk bearbetning. För enhetlig ledning och samordning härav bröts rent teknisk personal ut från produktionsavdelningen till en gemensam teknisk avdelning.

Hit fördes då också teknisk beredning och kontrollgrupperna. Förste tekniska överingenjören var Sixten Granath. Samtidigt gjordes en strukturrationalisering så att inga flygplanöversyner eller liknande arbeten skulle utföras på CVA. I stället blev CVA specialverkstad för framför allt elektronikradio, radar, länk, telefoni samt robot och beväpning. Att fpl seriere kom till CVA för installationsarbeten var bara ett led i specialiseringen.

Året därpå blev CVA också huvudverkstad för underhåll av luftförsvarsrobotar. Rb 365 "Bloodhound". Dessutom blev fpl 35 och 32 B:s kraftiga jetmotor RM6 nytt arbetsobjekt. Redan året därpå kunde denna motor köras i den nya provboken i berget. Dit hade man också förlagt motorapparatverkstaden.

Men denna strukturrationalisering följde också att exempelvis nitare omskolades till elmontörer.

Den 1 juli 1961 lämnade styresman Otto Dahlin CVA med pension och efterträddes av överingenjör Anders Högfäldt, som är verkstadschef än i dag.

Flygförvaltningen bedömde att underhållet av telemateriel skulle komma att få ett mycket stort uppsving och gjorde en utredning, FATU. Ett resultat härav var att TELUB uppsattes i Växjö. Sedan denna tillkommit visade det sig att modern telemateriel inte fordrade så mycket underhåll och CVA fick avstå en del arbetsobjekt dit. Vidare planlades att CVA skulle överföras till Försvarets Fabriksverk. När och hur detta skulle ske framgick inte då av utredningarna. Vidare framkom rykten att CVA arbetsgrupp i Östersund skulle växa ut till en verkstad. Allt skulle innebära en arbetsminskning för CVA.

För att ge all CVA personal en saklig information från Försvarsdepartementet ordnades FCTF:s och FCPF:s lokalavdelningar tillsammans med Arboga stad ett möte — "ENGELBREKT" — den 8 febr. 1967. Över 900 hörde informationen. Därvid visade de ansvariga stor optimism.

Från Krigsmakten till Fabriksverket

Den 1 juli 1967 bytte CVA "huvudman" och lämnade Flygvapnet och Krigsmakten till Försvarets Fabriksverk. Själva

övergången skedde helt obemärkt. Först därefter började överläggningar med personal från huvudkontoret för att likrikta i första hand administrationsrutiner.

Alldeles utan smärtor gick inte övergången då det varslades om friställning av viss personal. Detta drabbade dock inte CVA så hårt utan det blev ett 30-tal man av personalen, som uppnådde pensioneringsperiodens nedre gräns, som skulle inte gå med full pension och detta trädde inte i kraft förrän i aug. 1968. Detta skedde således efter det att CVM och CVV också överförts till FFV.

Specialiseringen vid CVA och CVM fortskred. CVA blev ensam motorverkstad för flygmotorer. Det första objektet blev RM 9, som överfördes från CVM. Övriga motorer har följt senare. Verkstaden har etablerat speciellt underhåll för elektroniska mätinstrument d. v. s. instrument för kalibrering och jämförelse med arbetsinstrument.

Nu överses även alla flyginstrument i Arboga.

CVA har gått vidare framåt. Nu senast vid årsskiftet 1969—70 startade CVA filial i Östersund, som har till huvuduppgift att underhålla markelektromateriel, vridbord och specialfordon.

CVA i dag

CVA har i dag en ungefärlig omsättning på 90 miljoner kronor och erhåller ca 31.000 beställningar.

Personalen är ca 800 månadsavlönade och ca 600 timavlönade.

Lokalerna är under ständigt ombyggnad och utökande. Nu senast har två förrådskydd tillkommit på den hårdgjorda marken på områdets södra del. Bergsutrymmena har fullvaratagits till det yttersta. För personalen och materielens välbefinnande är luftomsättningen via ventilationsanläggningen utbyggd till 440.000 m³/tim. (500 ton luft/tim., varav 70 % friskluft). För att värma alla lokaler (även de utom berget) åtgår ca 1.400 m³ olja/år.

Energiförbrukningen på hela CVA är ungefär 9 milj. kwh/år med en inkommande spänning på 20 kV. För att få arbetsström finns 25 transformatorer i storleken mellan 15 och 100 kVA. Totalt finns här ca 12.000 lysrör.

Filialen i Östersund inryms nu i lokaler i Odenskog i Östersunds sydvästra del, som har ställts till förfogande av Östersunds stad. 1971 kommer dessa att återlämnas och verksamheten flyttar till egna lokaler, som föreslås uppföras i Lugnvik norr om Östersund.

Vad framtiden kommer att utvisa är svårt att sia om, men dagsläget visar på stabil beläggning så långt det inom försvaret är möjligt att skåda.

CVA en trollskatt för Arboga

Med tanke på det kvartssekeljubileum, som Centrala Flygverkstaden i Arboga, CVA som är det gamla och mest kända namnet, har firat innevarande år synes det vara viktigt att något beröra hur det såg ut i staden före år 1935. Detta år firade som bekant den Svenska Riksdagen minnet av sin tillblivelse 500 år tidigare år 1435 i Arboga.

Staden genomgick under hela 1920- och 1930-talen en svår ekonomisk kris. Stor arbetslöshet rådde och människorna som bodde här hade ytterst besvärliga känningar av denna. Utvecklingen stod helt stilla och ingenting tydde på någon förändring. Så kom då andra världskrigets utbrott i september 1939 och för oss alla och i synnerhet för dem som voro valda att leda stadens öden, blev det en tid av fruktan för att även vårt land skulle dras in i häxdansen. Vi fick emellertid leva i fred även om kriget rasade inpå våra knutar.

I slutet av år 1941 fick några av oss kännedom om att något stort höll på att utvecklas i staden. Olika kommittéer besökte den och i dess omgivning mötte vi ofta män klädda i flygaruniformer. På pränt kom samtidigt 1941 års försvarsutredning, som den 12 januari 1942 överlämnade sitt betänkande. I detta föreslogs bl. a. att en central flygverkstad, insprängd i berg, skulle tillkomma och som alternativa platser framfördes Örebro, Eskilstuna, Köping och Arboga. Vår stad som då hade tillgång till vissa informationer genom sin drätselkamarordförande Ivar Andersson, fann att den hade en chans att i tävlan med de andra städerna få verkstaden förlagd hit började genast förberedelserna för detta. Att här redogöra för alla dessa händelser är ogörligt, det skulle ta för mycket utrymme i anspråk. Resultatet av det hela blev emellertid en stor och fylld redo-

görelse som utmynnade i ett preliminärt förslag till avtal. Det är alldeles klart att då avtalet presenterades i stadsfullmäktige för beslut var många av ledamöterna ytterst tveksamma inför de omfattande åtagandena. Investeringarna enligt avtalet var ju bara en bråkdel av andra investeringar som erfordrades för olika anordningar som måste komma till.

Då riksdagens båda kamrar utan debatt den 20 juni 1942 gav sitt bifall till att den nya centrala flygverkstaden skulle förläggas till Arboga betydde detta bl. a. att en ny och intensiv fas i stadens utveckling begynte. Staden väcktes som det populärt sades ur sin törnrosasömn.

Hur ser man då i dag 25 år efter det verkstaden började sin verksamhet på hela denna stora fråga. Det finns inte så många kvar i dag bland stadens styresmän som var med då hela denna för staden så stora och omvälvande fråga avgjordes. De som finns kvar minns säkert, jag tror det, med bävan de första årens besvärligheter. På några år fördubblades stadens folkmängd och alla frågor som måste lösas i det sammanhanget tedde sig ibland utsiktslösa. Kriget som rasade påverkade i många avseenden möjligheterna att lösa problemen på ett effektivt sätt och ibland kändes det väl för många som om de skulle vilja ge upp alltsammans. Tack vare en helhjärtad insats av alla dem, som voro knutna till arbetet lyckades staden att klara problemen även om efterdyningarna skulle dröja kvar många år efter beslutet.

I gamla sägner och i gammal folktro trodde man på troll och andra egendomliga varelser och när kristendomen kom in i landet skyndade sig de hedniska trollen att gömma sina skatter i bergen.

Om Zakrisberg, i vars innandömen nu inrymmer den stora verkstad som för 25 år sedan gav staden ett nytt ansikte, berättas det i en sägen att när en ryttare en julnatt kom ridande över Herrängen och närmade sig Zakrisberg kom ett troll med en silverbägare i handen och bjöd honom att dricka. Silverkalken var hämtad bland skatterna i berget. Därmed vill jag ha sagt att den verkstad som fördes till staden i och med riksdagens beslut år 1942 är en sådan skatt att vi i likhet med sägnens troll måste skydda den mot alla onda anslag.

För stadens utveckling betyder denna anläggning en fullständig revolution, en katastrof skulle inträffa därest den upphörde. Människorna som följde med och fyllde verkstadens alla olika lokaler har väl smält in i miljön. Detta har tagit sig uttryck i aktiva samhällsinsatser på olika områden, på kulturella, politiska och betydelsefulla poster i samhället. Samarbetet med verkstadens ledning och staden har från början och till nu varit intimt och berikande och det har som en röd tråd följt med genom åren.

Vi hoppas inför kvartssekeljubileet att ingenting skall hända som förändrar något av det som kom till i en tid då hela världens öden låg i vågskålen. Skulle någon förändring ske hoppas vi att det blir till det bättre med siktet inställt på framtiden för en så god utveckling som möjligt för alla anställda i verkstaden och för den stad som med åren har blivit deras.

Jonas Carlsson

Förmedlande länken

"Silverbröllop firas i år mellan CVA och FCTF If 107".

Ovanstående rad kan införas under rubriken Familjenytt i tidningarna. FCTF If 107 firar nämligen också 25-årsjubileum detta år och tar villigt på sig hustruns roll i det tänkta äktenskapet. Låt oss förklara varför.

Många har låtit påskina att tjänstemannen varit så lierad med arbetsgivaren att en sammanslutning av tjänstemän ej varit befogad, vilket väl med önskvärd tydlighet visat sig vara felaktigt. Tjänstemannen skulle, liksom tidigare kvinnan, tåga still i församlingen och utföra det husfadern behagade beordra. Tidigare har, utan att själv öppet få lägga sina synpunkter, den kvinnliga parten i äktenskapet fått fungera som förmedlande länk mellan far och den övriga familjen. Ingen vill väl neka till att kvinnan även då påverkade besluten, men allt medan åren gått, har kvinnan tillskansat sig större inflytande. Härmed vill vi ha sagt att den enskilde tjänstemannen, genom sin placering på arbetsplatsen, alltid haft möjlighet att påverka ett för honom speciellt beslut. Genom en allt starkare tjänstemannaorganisation kan denna påverkan numera ske över hela fältet.

Vi vill påstå att s. k. "Stockholmsäktenskap" råder, vi sammanbor med arbetsgivaren men är därmed inte livegna eller som vi förmodar hustrun kan säga vid silverbröllopet: visst har det varit pro-

blem med "gubben" men han tar sig.

Ovanstående betyder inte, vilket vi tror läsaren förstår, att vi som tjänstemän vid CVA skulle haft det speciellt besvärligt. Vi kan med fog konstatera att samarbetet med FCTF, företagsledningen och FCPF i princip fungerat bra. Som förmedlande länk har fortfarande tjänstemannen en uppgift att fylla, men numera läggs väl helt andra synpunkter i detta begrepp än tidigare. Genom den förändring som under de senare åren skett vid CVA, vi tänker då närmast på skiftet av huvudman, har det visat sig att ett mycket gott förhållande kan råda mellan arbetsgivare och arbetstagarparten utan att man för den skull är fullständigt överens om utvecklingen. Kanhända har vi under mitten och senare delen av 60-talet varit med om att vid CVA utveckla något som i framtiden hänförs till företagsdemokrati. Den enskilde arbetstagarparten i ett företag känner sig väl alltid beskuren på sin möjlighet att yttra sig och få sina synpunkter granskade av företagsledningen. Många är exempelvis de FCTF-medlemmar som önskar att kunna påverka sin egen arbetsplats beträffande miljö och utformning, liksom att erhålla konkreta uppgifter om företagets framtida inriktning. Vi tror emellertid att den utveckling av företagsnämnden som successivt igångsatts vid CVA är ett steg i rätt riktning för att kunna besvara de frågor som framställts. En avgränsning måste givetvis göras så

att direkt avtalsbundna frågor inte får sitt forum i företagsnämnden, men detta ser vi inte som något direkt problem. Som vi inom FCTF If 107 har uppfattat tingens ordning finns naturligtvis åtskilligt att i fortsättningen kunna förbättra. Rom byggdes emellertid inte på en dag och så heller inte CVA. Med den goda vilja som hittills visat sig råda inom CVA företagsledning att tillgodose personalen med samråd och information tror vi att även i fortsättningen ett mycket gott förhållande kommer att råda mellan CVA och FCTF.

Till sist vill vi från FCTF If 107 tillönska chefen CVA och hans medarbetare i företagsledningen en lyckosam fortsättning i deras strävan att föra CVA vidare.

CVA sett från verkstadsgolvet

1945 stod CVA — en ny flygverkstad — färdig och sattes i tjänst. En snabbt uppförd arbetsplats hade naturligtvis många brister och där fanns massor av problem att lösa, inte minst för den personal, som kom från FFVS i Bromma. Frågor om bostäder, löner och miljö gjorde sig ständigt påmint och förhandlingar hölls nästan dagligen. Samarbetet mellan fackförening och arbetsledning var mycket besvärligt. Det gavs ingen tid för att behandla skyddsfrågor och

umgänget mellan personal och ledning var inte riktigt bra.

De äldsta CVA:arna glömmar nog inte, när verkstaden många gånger fylldes av rök, men alla skulle stanna på sina arbetsplatser och fortsätta sin verksamhet. Även om det inte var direkt hälsofarligt, så var det högst irriterande. Orsaken visade sig senare bero på en för kort skorsten och vid en viss vindriktning slog röken in i friskluftsintaget.

Efter många tvister avgick skyddskommittén med sina ombud som protest mot dåligt samarbete. Företagsnämnd fanns, men inte heller den fungerade rätt.

Detta var början, men sedan dess har det gått många år och man har kunnat se förändringarna till mera avspända förhållanden mellan anställda och arbetsledning. Vi känner oss nu alla som medarbetare i vårt eget företag. Andra och värderingar människor emellan har ändrat både samhälle och arbetsliv. Jämlikhetsfrågorna har tagits upp och vi människor är påverkbara. Vi umgås med varandra på arbetsplatsen på ett helt

kamratligt sätt. Förhållandet mellan fackförening och företagsledning har förändrats radikalt. Tonen vid förhandlingsbordet är saklig och lugn. Några "djävlar anamma" förekommer inte i dag. Kommer vi inte överens lämnas frågan till central prövning. För den närmaste framtiden väntar sig vår personal:

— En social jämställdhet med övriga personalgrupper i samhället. Inflytande på personalpolitiken, medbestämmanderätt vid ackordsättningar m. m. Med andra ord en vidgad företagsdemokrati med inflytande på alla nivåer.

Vi önskar CVA full och god sysselsättning nu och i framtiden. Vi CVA:are vill sträva till att göra vårt företag till ett mönster både för oss själva och för våra kunder.

Vi tacka den nuvarande arbetsledning för ett gott samarbete och önskar ytterligare ett lycka till.

Driftvärnet 1955: Stående från vänster: O. Karlsson, N. Mattsson, R. Lenander, B. Lind. Sittande från vänster: W. Lundborg, S. Persson, Erik Andersson, B. Westerberg, H. Odenhult, E. Blomqvist.

Driftvärnet 25 år

1970 är inte jubileumsår enbart för CVA utan även för dess driftvärn. På hösten 1945 bildades **CVA hemvärn** av dåvarande mobiliseringsofficeren Sven Hamn och vaktchefen Bertil Blomqvist. CVA hemvärn, som även inkluderade UHF, var en underavdelning till Arboga hemvärn. Dessa svarade också för att underförbanden blev beväpnade.

Bland de första kämparna från CVA fanns Birger Westerberg, Gunnar Dahlman, Artur Jönsson, Emil Blomqvist, Valter Lundborg, Rickard Lenander och några till. De stod en söndagsmorgon på hösten 1945 på "Kroggården" (Systembolagets gård), där hemvärnet hade sina förråd och kvitterade ut den första utrustningen.

Då krigsmolnen efter andra världskriget inte helt hade lättat, gick starten rätt lätt och CVA hemvärn hade rätt livliga övningar — oftast tillsammans med Arboga hemvärn.

1949 övergick CVA och UHF hemvärn till Flygvapnets driftvärn under driftvärnschefen Arne Remahl. Denne inspekterade sedan ofta sina trupper följd av sin trogna hund Pepe — ett mycket välkänt par.

Sedan dess har driftvärnet bytt chef några gånger tills det 1967 överfördes till Fabriksverkets driftvärn — numera Förenade Fabrikers driftvärn, som står under överstelöjtnant Bror Salmsons befäl. Verksamheten under åren har varit intensiv och vid de flesta tävlingar har CVA alltid hållit sig i toppen — inom Flygvapnets driftvärn oftast som klar etta.

De krigiska övningarna har gått bra — för att de utförts med gott humör i bästa laganda och dessutom kryddad med en viss krigarhumor. T. ex. stod 1950 H. Wassberg på post och Tore Myrberg smög sig fram och viskade lösenordet "björk". Wassberg vände sig om till den övriga vaktpatrullen med "Här är någon, som frågar efter 'Björk' — är det någon, som sett till honom?"

Eller då Olle Asplund, Birger Westerberg och Lars Palmqvist skulle undersöka om bron över Arbogaån vid Meka-

niska Verkstaden var bevakad och de lyssnat länge utan att höra något misstänkt. Asplund utbrast då: "Jag offrar mig pojkar och går över bron och tittar".

En annan gång skulle fiendestyrkan försöka göra intrång på CVA område, varvid fiendestyrkans chef Arne Boström finurligt stoppat 12 sabotörer i soptunnorna, som kom från tippen. Bilen stoppades i vaken av nitiska driftvärnare, som med glädje tog hand om Boströms män. Boström i sin tur var besviken och sa se'n så länge han var kvar på CVA, när saken kom på tal: "Det var nån, som hade skvallrat".

Driftvärnet har under åren också utnyttjats för civila uppdrag. Så t. ex. begärde chefen för mordkommissionen, kommissarie Fallander, lördagen den 4 juli 1953 hjälp med skallgångskedja efter "Medåtermördaren". Anledningen till detta var att två polismän och flera civilpersoner på fredagsmorgonen hört skarpa skott lossas i skogen kring brottsplatsen. Man ville förvissa sig om att ingen beväpnad person uppehöll sig i trakten eller ingen — eventuellt den mördades baneman berövat sig livet.

Ett 40-tal driftvärmän samlades vid 16-tiden vid polisstationen, varifrån de transporterades med bil till Medåker. De kammade genom skogen i en tät kedja, men gjorde inga fynd. När skallgångsmännen var i skogen blev det åskväder och blixten antände en större ladugård med kringliggande skog. Driftvärnet ingrep här och med stöd av ett kraftigt skyfall begränsades elden snabbt.

Midsommaraften den 19 juni 1970 firades driftvärnets 25-årsjubileum vid Asby gård. 120-talet deltagare — vuxna

som barn — hade infunnit sig till vad det blev en lyckad familjefest. Det var också högtidsprägel över festen med utdelning av förtjänstplaketter och tjänsteårstecken.

Driftvärnets ledande kraft genom alla åren, vaktchefen Bertil Blomqvist hälsade alla välkomna och framförde en historik över de gångna årens verksamhet. Han framförde också ett tack till fruar och familjer i övrigt för att männen utan knorr fick medverka i driftvärnet. Som ett lättare inslag följde därefter ringlekar kring midsommarstången och skämtlekar. Fru Arbrink ledde denna del ackompanjerad av Lennart Ekström och Harry Arvidsson på dragspel.

Den mera högtidliga delen, som följde inleddes med att "Vårdkasen", en belöning, som driftvärnets förtroenderåd inom Fo 48 beslutar om. Denna tilldelades verkstadsdirektör Anders Högfeldt och byrådirektör Karl Hultman för värdefullt stöd för driftvärnsverksamheten. För 25 års aktivitet inom driftvärnet fick Bror Karlsson, Gunnar Tallqvist, Herbert Käberg, Gunnar Merkén, Ture Nyhrén och Tage Wallqvist samma utmärkelse.

Därefter delade verkstadsdirektör Anders Högfeldt ut utmärkelser och tjänsteårstecken med ett tack till mottagarna för intresserade och värdefulla insatser.

Bland dessa kan nämnas att tjänsteårstecken för 30 år — 5 år mera än den jubilerande organisationen gavs åt Harry Hahne, Olle Karlsson, Birger Lindh och Tage Wallqvist. Dessa hade nämligen 5 år bakom sig tidigare som hemvärmän i Arboga.

Vi önskar vårt Driftvärn en god fortsättning.

Granskning av skjutresultat 1969: Kapten G. Tallqvist, Å. Dandanell och driftvärnsledaren B. Blomqvist.

ORD till BERGTROLLET på jubileumsdagen

På Din stora dag vill jag med några ord förklara min avsikt med min aktivitet att föra fram Dig i ljuset. Som Du minns när vi först talades vid djupt nere i de mörka schakten, bakom stenblock och prång framförde Du synpunkt på människornas framfusighet och intrång på dina marker, Du stack inte under stol med att Du hade haft långa och många samtal med Dir. Dahlin innan Du släppte in oss i berget! Vad var väl naturligare då att vi två så småningom kom överens om att vi skulle sätta en tidning och den vägen meddela oss med bergets innevånare i akt och mening att inte göra allt för stort våld på berget och sig själva samt i någon mån att förströa och underhålla! Ett bevis på att Du inte ansett det hopplöst är väl att det i dag är 20 år sedan vi började att omsätta våra tankar i handling! Bäste broder, jag önskar Dig av hela mitt hjärta att ännu många år få ta del av dina tankar och åsikter och allt bäst önskas Dig från Din bästis

Arne Boström

Skriv några rader...

— Skriv några rader — uppmanade Ragnar Fredrik på tal om CVA-jubiléet och Bergtrollet.

Om Bergtrollet kunde man skriva tusentals sidor. Man kunde berätta om den stora dagen, då Bergtrollet skulle distribueras. Eriksson i porten var varskodd. När bilen kom med de tunga tidningskartongerna körde han dem med raketfart till planeringsförrådets hiss. CVA alla springgrabbar var samlade på planeringskontoret och här låg färdiga buntomslag med adresser och antal ex. angivet. Snabbt som blixten delade grabbarna upp omkring 1.500 ex. och så snodde dom ut till verktygsförråden och andra försäljningsställen inom CVA-området. Jag sprang upp till vaken och flåsade ut ett meddelande att "nu fanns världens bästa personaltidning att köpa".

Bergtrollets paradmarsch "Tomtarnas vaktparad" dånade därefter ut i högtalarna och då blev det rusning till Bergtroltsförsäljarna. Min telefon pinglade i ett de närmaste timmarna. Då extrabeställningarna duggade tätt var det också extraglatt på redaktionssidan.

Man kunde också berätta om alla CVA-fruar som uttalade sin glädje över att få en "fitt" innan för CVA-porten.

Man kunde berätta om hur roligt det är att fortfarande få Bergtrollet. Man kunde berätta om — — — nej, nu drar det iväg. Stopp och belägg!

Old Jim

Det har klagats på att personaltidningarna i allmänhet inte har något arbetsprogram eller mål — än mindre finns det något skrivet härom. Har inte detta klarlagts tidigare för Bergtrollet, presenteras detta nu.

Bergtrollets MÅL

- "Bergtrollet" är CVA personaltidning och ett aktivt led i den interna informationen.
- Det är ett kontaktorgan mellan ledning på alla plan och personal på alla plan.
- Det skall i populär form **bekräfta** och **dokumentera**, det som hänt, setts och hörts eller beslutats. (Tyvärr kan "Bergtrollet" mera sällan betraktas som nyhetskälla). Härmed innefattas presentation av ny personal, som övriga vid CVA kan komma i kontakt med och bör känna till.
- "Bergtrollet" vill framföra sina, företags och arbetskamraters hedersbetygelser vid högtidsdagar, för lång

- och trogen tjänst, vid pensionering och vid bortgång. Även om inte orden blir så många ägnas dem en vänlig tanke.
- Aktiviteter inom företaget — i synnerhet vid införande av nyheter — visas och beskrivs dessa sakligt och förklaras vad de innebär.
- Information om hälsovård och skyddstjänst skall ägnas speciellt intresse som råd till den dagliga tjänsten.
- Den fackliga representationen kan genom "Bergtrollet" populärt framföra informationer till sina respektive medlemmar, ävensom förklara sina ståndpunkter för motparten.
- Aktiviteter från fritiden bör presenteras, om det kan stimulera personalen

- till verksamheter, som kan ge dem rekreation och omväxling. Rätt utnyttjad fritid stimulerar personalen att ge ett ännu bättre resultat i sin verksamhet vid CVA. Här innefattas driftvärnstjänst, all slags populär sport, hobbies, semesterarbeten, resor m. m.
- Alla artiklar och notiser skall vara lätt och populärt skrivna, så att intresset för **vår** tidning bibehålles och att genom denna bevaras kontakten mellan ledning och personal samt mellan de anställda inbördes.
- "Bergtrollet" sprides även till kunder och andra intresserade läsare. CVA hoppas genom detta få reklam och en återbärning i form av en god PR.

Det berättas att efter en kraftig sprängsalva vid urholkningen för tunnlar i berget tittade fotografen Lasse Åblin vid CVA fram bakom ett klippblock, varvid en av arbetarna utbrast: Är det inte själva "Bergtrollet" vi sprängt fram?

BERGTROLLET 20 ÅR

Ingenjör Arne Boström vid motorsektionen, som tidigare sysslat med något föreningsblad, funderade länge på att, då CVA växte, behövdes ett sambandsorgan — en personaltidning — för att sammanföra de personliga intressena. Tillsammans med arbetskamraten Bo Engström, som just då övergick till CFA — nu UHF — startade de 1950 "Bergtrollet", som skulle skapa vad man kallar "trivsel på arbetsplatsen". Högsta ledningen välsmagade initiativet med

CVA och CFA personaltidning "BERGTROLLET" hälsas välkommen. Vi tacka initiativtagarna och hoppas att tidningen går en god framtid till mötes och att den kommer att vara till nytta och nöje såväl för alla vid CVA och CFA som för andra intresserade.

Arboga den 26 maj 1950.

OTTO DAHLIN ERIK NYBERG.
Styresman CVA. Förrådsdirektör CFA.

Före semestern d. v. s. 1 juli utkom det första numret i 650 ex och priset var 50 öre per ex. För att f. ö. täcka tryckningskostnaderna hade fackföreningarna bi-

dragit med 110:—, men det var i alla fall svårt att klara ekonomin. Dessutom var det mycket trögt skaffa manus, bilder och distribuera tidningen och till råga på allt

blev inte upplagan slutsåld. För att inte "Bergtrollet" skulle lämnas från en läsare till en annan började all försäljning samtidigt på alla avdelningar. Många var glada åt den nya personaltidningen, men samtidigt fanns det avdelningar som "portförbjöd" försäljarna.

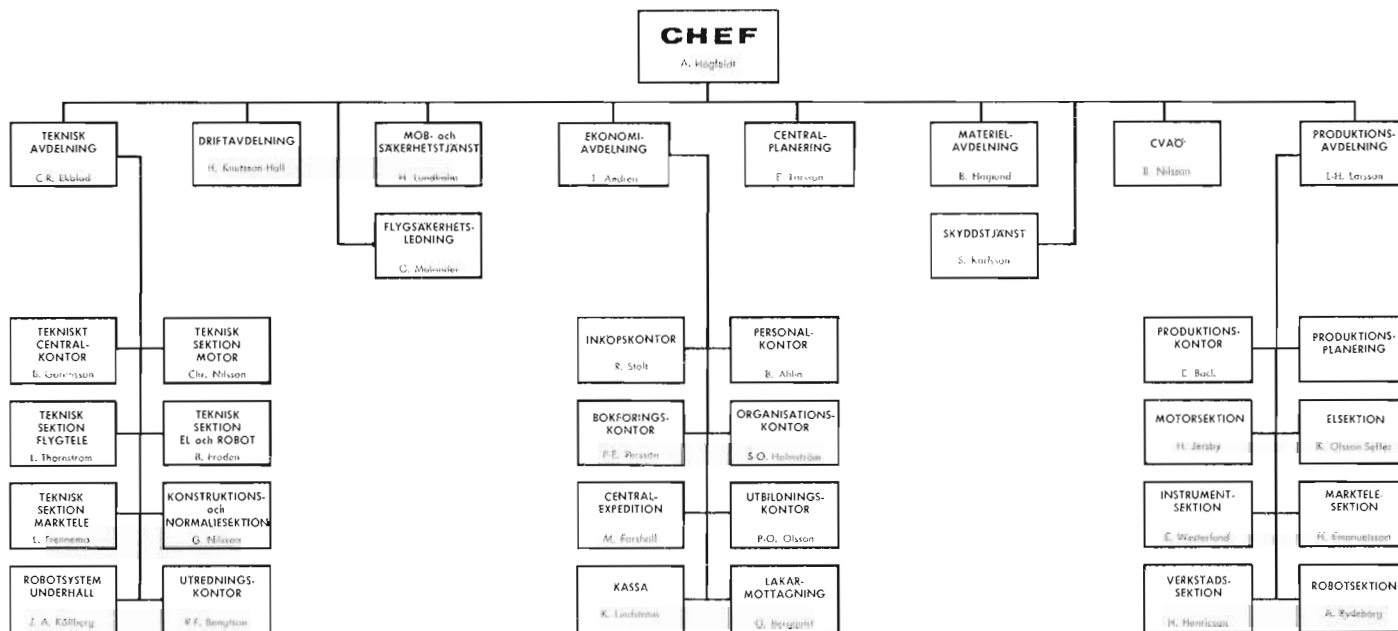
"Bergtrollet" nr 2 kunde gå i press tack vare en betald helsidesannons. Intresset och upplagorna steg långsamt men säkert.

1952 lämnade Arne Boström CVA och redaktionsskapet upptogs av ingenjör John Eklöf, som hade gammal erfarenhet som tidningsman. UHF representerades av Carl-Hugo Dahlström och han deltar fortfarande i redaktionsarbetet. Samtidigt blev Arboga Boktryckeri AB "Bergtrollets" tryckare.

Med Eklöfs otroliga energi — speciellt på fritid — växte "Bergtrollet" och blev mycket populärt och efterfrågat inte bara av personalen inom CVA och UHF utan också av många utomstående. Denna popularitet kvarstår ännu i dag, liksom tyvärr även ekonomi-, manus- och bildproblemen. Eklöf var — liksom nuvarande redaktören är — medlem av Svenska Personaltidningar SPF och genom denna förening följes tidens växlingar, varvid "Bergtrollet" så att säga ändrar ansikte. Sunes originaltroll är dock fortfarande kvar även om "omsvärmningen" har utökats.

ORGANISATIONSNYTT:

CVA har fått centralplanering

Från den 1.7.1970 har CVA omorganiserats något. Direkt under CCVA har tillkommit 910 **Centralplanering**, som i huvudsak

1. kontrollerar CVA:s totala disponibla resurser och bevakar den totala beläggningen.
2. sköter marknadsföringen — försäljningen — bl. a. genom offertsammanhållning och kundtjänst samt ordnar för besök och utställningar.
3. handhar alla inkommande beställningar, förfrågningar.
4. planerar och håller ihop arbeten med större systemuppdrag.

Även skyddsingenjörer och Östersunds-filialen styres direkt av CCVA.

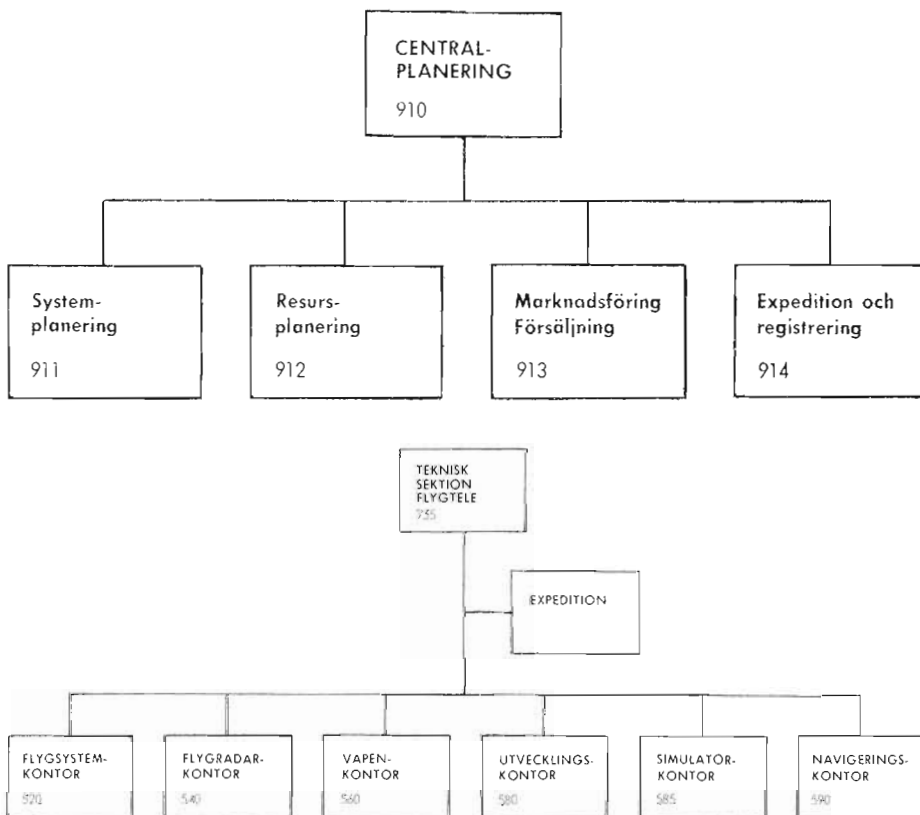
Tekniska kontoret flygtele har fått ett utvecklingskontor, som skall göra lönsamhetsberäkningar beträffande testning av vissa objekt, utveckla mätmetoder och testutrustningar samt göra program för automatiska testutrustningar. Med detta nya kontor har sektionen också gjort en viss omnumrering av de olika kontoren.

Under 670 har tillkommit 277 teleinstrumentverkstad i Stockholm — är belägen i direkt anslutning till FOA på Linnégatan.

Från den 2 juli 1970 får timavlönade sitt tillgodohavande som postlön. Som en serviceåtgärd öppnade postkontoret i Arboga två kassor — en på Gyllene Bal-

ken och en i personalbyggnaden — för att de första gångerna underlätta kontanta utbetalningar. Det hela har för-

lopt bra och några rent negativa anmärkningar mot systemet har ännu inte inkommit.

UR CVA-CHEFENS DAGBOK

Hänt se'n sist

Fordonsverkstaden har flyttat från CVM till CVAO.

Datacentralen (BODA) kommer att delvis flytta ur berget under den tid då den maskinella utrustningen moderniseras. Ny byggnad för den tillfälliga verksamheten uppföres väster om administrationsbyggnaden.

I personalbyggnaden har utrymme iordningställts för barometeröversyner.

Personalrum, för personal vid 200-m-banan, har inrymts i byggnad 132 B. (Timmerhuset t. v. om infarten till Igelsäter).

Normaliekontoret har flyttat till Ekbacken.

I byggnad 59 (f. d. RU-byggnaden) har kontor för avd 460 färdigställts.

Vattenkylanläggning vid gamla provboken, byggnad 10, är i det närmaste färdig.

I f. d. tryckerilokalen i administrationsbyggnadens källare har ett rum iordningställts för böcker — s. k. bibliotek — där även sittplatser för mindre konferenser finns tillgängliga.

Omdisponerings- och inredningsarbeten för ritkontoret har färdigställts.

Besök av...

9 april

.... förrådssamordningsgruppen inom FMV, för information om fördelningsförrådsverksamheten.

15 april

.... tekn. direktören Jan-Olov Arman, nyutnämnd chef för FMV-F:UH.

28 april

.... avdelningsdirektören Jan Savander, F:UHDT, med anledning av den första leveransen av teletestbilplattform.

4 maj

.... elever från Örebro Tekniska Gymnasium, Teletekniska linjen, för studiebesök.

22 maj

.... avgångsklassen vid Fackskolan, Stafansskolan i Söderhamn, för studiebesök.

26 maj

.... personal vid Berga Orlogsskolor (BOS), som utbildas till driftpersonal för torpedbåt typ Spica, för visning av gången för motoröversyner vid CVA.

27 maj

.... elever och lärare från Centrala Verkstadsskolan, Östersund, för studiebesök.

28 maj

.... avgångsklassen vid Västerås stads yrkesskola, Styr- och reglerteknisk kurs, för studiebesök.
.... deltagare i Tygofficerskursen 1968-70, Tygförvaltningsskolan (TygS), för studiebesök.

1 juni

.... HKH prins Bertil, tillsammans med adjutanten greve Hamilton, för landning vid och start från CVA-fältet — med anledning av HKH:s invigningsbesök vid Frövifors.

2-3 juni

.... flygplanmästarkursen 1969-70, för studiebesök.

3 juni

.... överste P Kjølsæth och överingenjör P Kildal från norska flygvapnet, för att diskutera ev. samarbete betr. underhåll.

4 juni

.... Arboga Yrkesskolas avgångsklass från grundkursen för telereparatörer, för studiebesök.

26 juni

.... deltagare i Flygvapnets Bomb- och Skjutskola (FBS) divchefskurs.

3 juli

.... delegater i systemutredning STRIL 70 (SUS 70).

13 augusti

.... representanter från Vattenfall, för att diskutera översynsverksamheten gällande stationära gasturbiner (gasgeneratorer).

Den 15 april besökte tekniske direktören J.-O. Arman CVA och är här flankerad av överingenjör L.-H. Larsson, ingenjör H. Jersby, verkstadsdirektör A. Högfeldt och överingenjör C.-R. Ekblad.

20 april

.... Arboga yrkesskolors teletekniska avgångsklass, för studiebesök.

24 april

.... chefen för F:ELT, överingenjör B Lundquist, och milass kapten C Holmberg, tillsammans med cheferna för ELT1, ELT2, ELT3, ELT4, ELT6, ELT7, ELT9 samt byrådirektör R Risander, F:ELSK, för att bli orienterade om ELT utbyggnadsprogram och önskad medverkan från CVA.

13 maj

.... representanter från F:ELP, för halvårsuppföljning av ELP beställningar beträffande arbetsläge och ekonomi.

20 maj

.... elever och lärare från Tullängsskolan i Örebro, Elektronikblocket, för studiebesök.

21 maj

.... representanter från ASEA, för information om verksamheten vid CVA.

Vad är en radom?

Denna silhuett syns nu på Hallandsåsen. Radomen har en diameter av 16,5 meter. Bilden visar en anläggning utanför Oslo.

Försvarets materielverk, Flygmateriel-förvaltningen har anskaffat ett antal markbundna radomer för radaranläggningar. Det kan därför vara skäl att ställa rubricerade fråga.

1. Ordet radom är en konstruktion av orden RADAR och DOME, som är tillämplig på varje slag av hus eller omgärdning, som innesluter något slag av antennsystem.

Historisk bakgrund

2. Under början av andra världskriget utfördes utomlands de första inbygg-

naderna av radarantennerna. Kravet på inbyggnad var tvåfaldigt motiverat, dels som skydd, dels som strömlinjeform för luftburna radarantennerna.

Materialet i de första inbyggnaderna "radomerna" som blev känt, bestod av skivor av plexiglas eller plywood, sammanfogade till ett mångfald lager av s. k. sandwich-typ.

De först rapporterade radomerna med glasfiber, som material härstammar från försök att få tidigare radomer av plywood att inte uppta fukt eller dimma — egentligen binda — som skydd

användes ett tunt tåljbart skinn som överdrag på radomen.

Radomer för radarinstallationer under senare delen av andra världskriget dikterades av att de skulle monteras på byggnader, taktoppar och fartyg. Tillkomsten av landbaserade radomer, varierande i diameter från 35—55 fot framtvängades av nödvändigheten att efter andra världskriget utvidga luftförsvarets förmåga att upptäcka radarsystem placerade och opererade i nordliga zoner.

I allmänhet blir radomerna inte konst-

ruerade enbart för att motstå normala vindlaster och väderförutsättningar i tempererade zoner.

Sedan vind- och vädervillkoren i arktiska zoner blev känt måste tillägg för väsentligt större laster göras på inbyggnaden av antensystem och piedestal än vad som tidigare var nödvändigt, vilket i sista hand blev bestämmande för radomen som skydd. Detta blev anledningen till att markmonterade radomer uppenbarligen utgjorde ett lämpligt alternativ till modifiering och förstärkning av existerande radar- och antenkonstruktioner.

Inbyggnadens reduktion på storlek, mått och vikt av konstruktionselementen och reduceringen av erforderlig effekt vid stora roterande antenner i hög vind blev ur kostnadssynpunkt stora jämfört med den förhållandevis lilla försämringen i systemet, beroende på radomens närhet.

3. Senare under denna period innan erfarenhet, teknik, tillämpning och användning av armerad plast blev känd användes ett flexibelt gummiimpregnerat hölje, som hölls i position av invändigt lufttryck. De första prototyperna av luftstöttade radomer var tillverkade av ett lager neoprenöverdraget fiberglas väggande mindre än ett kg pr m².

Markmonterade radomers geometri är som regel en avhuggen stör där ekvatorialdiameter och avhuggning bestämmas av antenndimensionen.

Vid denna tidpunkt fanns inga normer för elektriska prov av radominbyggda system. Någon betydelsefull menlig inverkan på effekten av radarsystem under radom hade inte rapporterats av operativ personal.

I praktiken försämrades emellertid gummitillverkade radomer mycket snabbt i fält, vilket medförde att dyrbara periodiska underhållsarbeten blev erforderliga. Därtill kom faktorer, som förlust och förstöring av radom och antenner vid svåra stormar, samt risken för punktering av radomen eller sönderslitning på grund av brister i tryckluftsystemet.

Med hänsyn till de luftstötade radomernas svagheter riktades uppmärksamheten nästan direkt på möjligheten av en stel radomkonstruktion av armerad plast eller andra lämpliga material.

För att möta de militära kraven att bekvämt kunna transportera och bygga upp radomen kom senare radomer att bestå av ett stort antal paneler. Panelerna måste vara utförda så att sammanfogning lätt kan ske och ge radomen tillräcklig styvhet. Panelerna försågs därför med flänsar av armerad plast flera gånger tjockare än själva panelen. För att uppnå homogenitet tillverkas panel och fläns i ett stycke — utan skarv. Om defekter i form av blåsor e. dyl. skulle uppstå på paneler eller övergång mellan panel och fläns kan detta menligt inverka på antennens effekt vid en given struktur.

År 1954 blev den första styva radomen helt i armerad plast demonstrerad. Utvecklingen enligt denna metod fortsatte, en analys gav vid handen att radomer med större och större diametrar krävdes, detta gav upphov till att idén med metallramar för hopfogning av panelerna kom till.

I dag tillverkas markbundna styva radomer som skydd av antenner för: militära ändamål
civil luftfart
markstationerade satellitstationer
meteorologiska observationer

Olika typer av radomer

4. Markbundna radomer är som regel av två skilda typer
— luftstöttade, uppblåsbara radomer och
— styva radomer
Uppblåsbara flexibla radomer med invändigt tryck gjorda enligt principen "bag" tillverkade av band- eller vårdsektioner av gummiav — egentligen neopren, hypalon, nylon eller dacronväv. Denna typ av radom har stor begränsning med hänsyn till storlek, vindbelastning, kort livslängd och fordrar täta tillsynsintervaller. Höga krav på tryckluftssystemet måste ställas. Men radomen är lätt att transportera och montera.
5. Styva radomer karaktäriseras till konstruktion, fabrikation och material enligt följande:

Frekvensbyggda radomer

Denna typ av radomkonstruktion är primärt arrangerad med en tredimensionellt lastbärande struktur, över eller under vilken det är fastsatt ett tunt, mjukt eller halvstyvt membran, som utgör radomens vägg. Det tunna membranet bidrar vanligen

mycket lite till de förluster som uppstår vid överföring av energi genom radomens vägg. Spridning (scattering och diffraction) på grund av ramverket är huvudsaklig anledning till reduktion av signaleffekten.

Dessa radomer kan tillverkas som dielektrium eller med metallramar. Dielektrium styva radomer är uppbyggda av romb- eller triangelformade paneler tillverkade av glasfiberarmerad polyester, sammanfogade med skruv till en geodetisk byggnad (radom). Denna radomtyp har fått vidsträckt användning vid inbyggnad av antensystem speciellt i storlek upp till 40 fot parabolisk reflektor och frekvenser upp till och med L-band. Det är denna radomtyp som medverkat till radomens genombrott och på vilken bas utvecklingen av styva radomer med metallramar skett.

Styva radomer med metallramar är sammansatta av plana triangelformade paneler hopfogade till en geodetisk byggnad (radom) där ramverket av metall utgör ett tillägg till panelens ram av armerad plast.

Ramverket är format så att ramens kant har en inåtriktad radiell lutning. Metallramade radomer är den typ som oftast kommer till användning, speciellt för extremt stora antenner med parabolisk reflektor upp till 100 fot och större. Radomen har stor tillförlitlighet i tjänst under svåra vindförhållanden så högt som 200 mph (ca 90 m/s) inklusive is- och snölast, vidare antensystemets möjlighet att operera över ett brett frekvensområde.

Summering: Denna radomtyp synes vara den både tillförlitligaste och mest ekonomiska. Dessutom är den utförd, för brett frekvensområde, stora antensystem har stor förmåga att tåla svåra förhållanden på grund av vind, snö, is och regn.

Det är denna typ av radom som blivit föremål för anskaffning från Flygmaterieförvaltningens sida. Radomen tillverkas av Selco A/S Norge på licens från Geometrics Inc, Cambridge Massachusetts.

Några data på Selco radom 55 M 50 som kan vara av intresse.

Diameter 55 fot.

Basdiameter 50 fot.

Höjd 39 fot.

Antal paneler 295 st.

Vikt ca 18.000 kg.

Birger Westerberg

STORSJÖMETROPOLEN VÄXER

I detta tecken (i rött) skall CVA-ö segra.

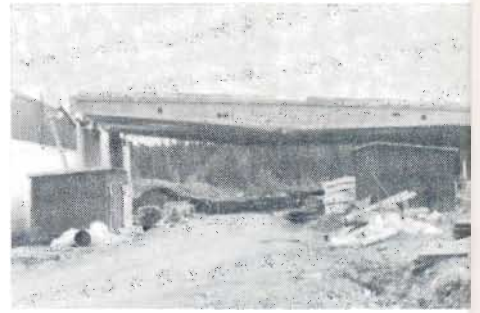
CVA Östersundsfilialen ligger nästan i midnattssolens land, där växtligheten under årets ljusa tid är otroligt hög. Sår man gräs på morgonen skördar man korn på kvällen. Verkstaden för specialfordon som omnämndes som CVAÖV i "Bergtrollet" nr 1½ har flyttat in i sina nya lokaler då detta läses. Snöslungorna kommer att ha full kastvidd då den första snön faller.

Lugnet i Lugnvik kommer inte att bestå då det gäller CVA-filialen. Avgasningsanläggningen har kommit och fundament är under gjutning och innan vintern står den under tak. Den övriga byggheten diskuteras i Eskilstuna och ritningar här till är under utarbetande.

I början av juli pågick Expo Norr — en Norrlandsmässa — där Östersundsfilialen representerade med en monter med fotomontage, som inte kunde förbi-

gåås utan vidare. Liksom i Odenskogsområdet, där de stora industrigrannarna växer svampartat, är vår utpost inte utan betydelse.

Företaget har också bildat sin egen idrottsförening med ett klatschigt klubbmärke. Vid industrisemesterns början hade de redan utmärkt sig i korpfboll och ligger 3:a bland 8 lag. Till vintern skall de ta upp gymnastik och inomhus-

Bilverkstaden den 5 juni — i dag är den i verksamhet.

idrott. Inom kort har CVA sina egna flugfiskare och fjällrävar.

CVA Östersundsfilialen går friskt framåt och vi i sydligare trakter hejar på.

CVA Östersundsfilials bildmonter på Expo Norr.

Färgtrollets fortunagunstlingar

Sedan förra stora Bergtroll (1/70) har Färgtrollet haft årsmöte, träff hos Elin Höglund och tre utställningar på mässen. Styrelsen är i stort sett oförändrad och den synnerligen aktiva Karl-Erik Persson sitter fortfarande som ordförande. Oturligt nog har han varit sjuk större delen av våren och vårdats på sjukhus, men trots detta har han dirigerat sin stab, så att det fanns 54 tavlor inköpta till junidragningen. Urvalet var mycket tilltalande, vilket bekräftats av många nöjda vinnare. 6 svart- och rödkrititeckningar med Arbogamotiv av Elin Höglund, en teckning och ett grafiskt blad av Tage Nilsson, 4 tavlor av Gösta Berg, 10 träsnitt med Gotlandsmotiv av Kuri

Ullberger, litografier av Lars Norrman var ett litet axplock ur vinstfloran.

Föreningen hade vid början av 1969 295 medlemmar och vid årets slut 389 — en över 30 % ökning. Vid tidigare junidragningar, som går efter utslagningsprincipen — den som vunnit får inte vara med igen förrän alla medlemmar haft tur en gång vid denna dragning — har utlottats 98 tavlor. Statistiskt sett var det c:a 18 % av medlemmarna, som nu hade tur och vann en tavla till sommaren.

Dragningslistan har delgivits medlemmarna på anslagstavlor och publiceras inte här i sin helhet, men några av de första vinnarna noteras för att visa sitt val i prissamlingen:

Vinnare

1. N.-E. Robert
2. Birgitta Bernhardtsson
3. Signe Olsson
4. Edvard Böck
5. Harry Hahne
6. Birger Höglund
7. Nils Folk
8. Olof Jeppsson
9. Ingvor Lagerstedt
10. Christer Nilsson
11. Christina Jacobsson
12. Arne Hell

UHF CVA

Konstnär

- Elin Höglund
" "
" "
Tage Nilsson
Lars Norrmon
" "
Elin Höglund
Lars Norrmon
" "
Elin Höglund
" "
" "

Motiv

- Arbogamotiv
"
"
Grafiskt blod
Litografi
Arbogamotiv
Litografi
Arbogamotiv
"
"
"

Föreningen fortsätter i höst med flera konstnärsträffar och ateljéfester samt till jul kommer "kvalitetsdragningen", då alla medlemmarna oavsett tidigare vinst får vara med.

Vidare kan nämnas att föreningen har kunnet utverka förmönspriser av

vissa konstnärer för medlemmarnas privata inköp samt rabatter vid inramningar.

Just nu pågår en samlingsutställning på Gyllene Balken av Arbogokonstnärer, som representeras av tavlor i olja, akvarell, plåtemalj och batik.

Profilen

CVA:s första fotbollslag har spelat mot Hjälmare Docka IF 1945. Stående från vänster: Bertil Andersson, "Knoppen" Jansson, Lasse Mattsson, Arne Hultman, Rune Carlström, Johansson (?), Gösta "Målar'n" Andersson, "Matte" Mattsson. Knästående från vänster: Lindqvist (?), Gunnar Dohlman, Rolf Berglund, Mårtensson (?), Artur Jönsson (?). Kanske någon av lärarna kan rätta eventuella fel.

ORIENTERING:

Arbogas "Pliggen" Lindén vann FFV-mästerskapet

Gevärs-Faktoriets Korp-Klubb i Eskilstuna var arrangör av årets orienteringsmästerskap inom FFV. Banorna utgick från Skjulstastugan i Eskilstuna och de cirka 60 deltagarna hade en fin dag i friska luften tillsammans med sina familjer och andra anhängare.

Årets FFV-mästare blev Nils-Göran Lindén från CVA IF. "Pliggen" Lindén var den ende, som lyckades få en sluttid under timmen, och detta trots att han sprang den längsta av de tre banorna. De 8 kilometerna avverkades på 51.49, vilket var nio minuter bättre än klass tvåan Rolf Johansson från den arrangerande klubben. Också i övrigt lyckades CVA-IF-löparna bra, det blev fyra klasssegrar genom Nils-Göran Lindén i huvudklassen och Hans Eklund bland icke aktiva seniorer, Rolf Sjökvist bland aktiva äldre oldboys och Carl-Ewert Wiederlöf bland icke aktiva yngre oldboys. Samtliga klassvinnare sprang på mellanbanans sex kilometer. Bästa tiden hade Hans Eklund med 1.05.00.

Bland aktiva yngre oldboys så segrade David Eriksson från Zakrisdålsverken omedelbart följd av fjolårets FFV-mästare Sven-Erik Englund från CVA IF. I klassen för aktiva veteraner vann CVM-aren Börje Engström före Gunnar Rystedt, CVA. Slutligen så var det ett par klasser med bara en startande; dels var

det i damklassen för icke aktiva där Sonia Johansson givetvis vann, samt dels bland icke aktiva äldre oldboys där Åkers Birger Jonsson var suverän.

I juniorklasserna startade ingen och i damklasserna endast en. Tävlingsledaren Herbert Ekdahl ville gärna ha fler deltagare här. Dags för skärpning till nästa års FFV-mästerskap.

Tävlingarna genomfördes på ett förtjänstfullt sätt och samtliga löpare som fullföljde erhöll ett pris från det välfyll-
da prisbordet. L-t.

 $L-f$

Resultat av FFV-mästerskapen i orientering 1970.

Aktiva seniorer:

8 km., 10 kontr., 15 startande

1) Nils-Göran Lindén, CVA IF, Arboga	51.49
---	-------

2) Rolf Johansson, GF KK, Eskilstuna	1.00.41
---	---------

3) Östen Svensson, Z IF, Karlstad 1.04.38

Aktiva yngre oldboys:

8 km., 10 kontr., 7 startande

1) David Eriksson, Z IF, Karlstad 1.03.50

2) Sven-Erik Engström, CVA IF,
Arboga 1.04.53

3) Kjell Johansson, Z IF,
Karlstad 1.21.13

Icke aktiva seniorer:

6 km., 8 kontr., 12 startande

1) Hans Eklund, CVA IF, Arboga 1.05.01

2) Göran Lang, CVA IF, Arboga 1.09.43
3) Lars Larsson, CVA IF, Arboga 1.16.34

Icke aktiva yngre oldboys:
6 km., 8 kontr., 9 startande

1) Carl-Ewert Wiederlöf,	1.19.33
CVA IF, Arboga	

2) Åke Dagerhäll, CVA IF, Arboga 1.25.54

4) Lennart Hamberg, FFV HK,

Eskilstuna	1.27.12
------------	---------

5) Gilbert Wahlén, CVA IF, Arboga	1.29.53
--------------------------------------	---------

Aktiva äldre oldboys:

6 km., 8 kontr., 7 startande

1) Rolf Sjökvist, CVA IF, Arboga 1.06.47

2) Hans Englund, CVA IF, Arboga 1.13.38

3) Gösta Eriksson, ÅKB IF, Åker 1.21.38

Aktiva veteraner:

4,5 km., 6 kontr., 6 startande

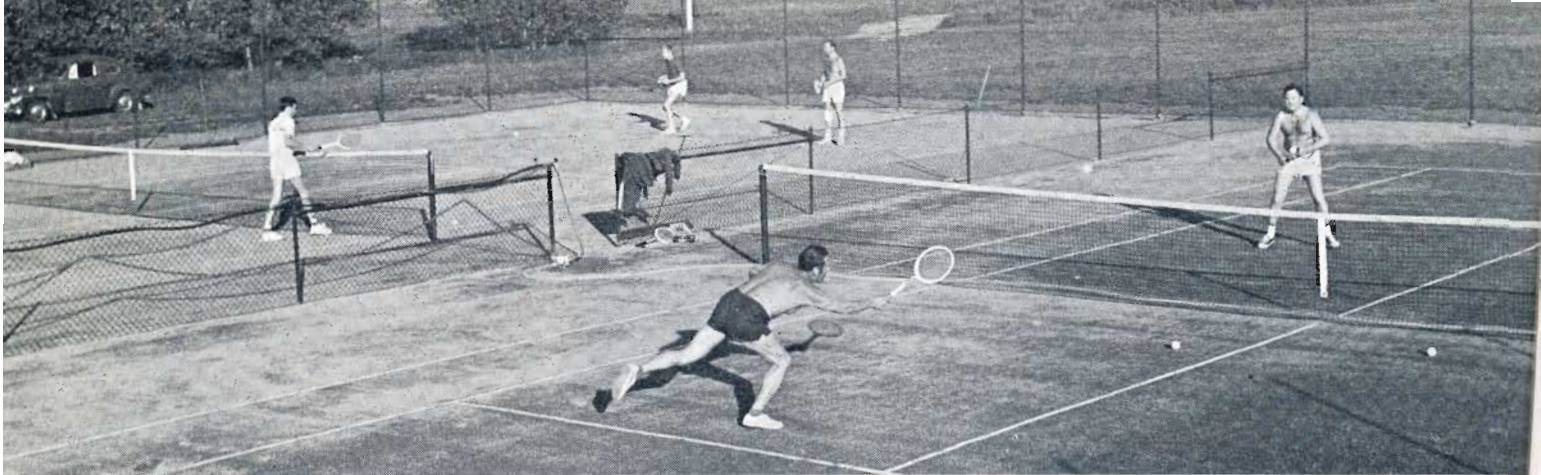
1) Börje Engström, CVM IF,
Malmslätt 1.05.24

2) Gunnar Rystedt, CVA IF, Arboga	1.21.24
--------------------------------------	---------

3) Nils Andersson, Tv CK, Eskilstuna	1.22.15
---	---------

TÄNKVÄRT

Bättre verka bortkommen och bli omkörd av alla, än att vara omkommen och bli bortkörd en gång för alla.

Våra nya tennisbanor. CVA är nu beredd att på egen mark möta FFV-HK, CVM, GF, Z — kom an.

BADMINTON: CVA IF klubbmästare

I början av maj månad genomförde badmintonsektionen sitt klubbmästerskap.

Herrsingel klass A vanns av S. O. Holmström som i finalen klart slog förra årets mästare J. E. Kihlström med 15—8, 15—9. I övriga matcher i denna klass utspelades verkligt hårda duster och spelstandarderna har ökat väsentligt. De senaste 10 årens finalister Holmström och Kihlström får passa sig i fortsättningen!

Resultat:

1. S. O. Holmström
2. J. E. Kihlström
3. Lars Jansson
4. Kustas Tael
5. Valter Johansson
6. Sven Jonsson

Herrsingel klass B vanns av Curt Hallin som i finalen slog sin "gamle" anta-

gonist Hans Larsson med 15—6, 15—13.

Även i denna klass har spelstandarderna ökat vilket tog sig uttryck i mycket jämna och tidsmässigt långa matcher.

Resultat:

1. Curt Hallin
2. Hans Larsson
3. Stefan Thornström
4. Per-Arne Norling
5. Stig Larsson
6. Lennart Thornström

Herrdubbeln, där spelarna lottats ihop, gav följande resultat:

1. Sven-Olof Holmström/Stig Larsson
2. Kustas Tael/Hans Larsson
3. Valter Johansson/Lars Jansson
4. Lennart Thornström/Stefan Thornström
5. John-Eric Kihlström/Per-Arne Norling
6. Curt Hallin/Sven Jonsson

Höstterminens badmintonaktiviteter tog sin början V35 (måndagen den 24/8). I huvudsak gäller för spelarna tidigare tecknat abonnemang. Den som ej vill ha kvar sin speltid anmäler detta omgående till J. E. Kihlström avd. 231 tel. 284 eller 0589/146 05.

Av skolrektor tilldelad dag och tid i Gäddgårdsskolans gymnastiksal är följande:

Måndag, tisdag, torsdag och fredag kl. 21.00—22.00, onsdag kl. 18.00—22.00 samt lördag kl. 13.00—19.00. Dessutom kommer korpsspel att förekomma på lördagar kl. 09.00—11.00.

Schema över abonnemangstider och spelprogram för "korpen" meddelas senare. Anmäl Dig snarast till korpsspel! (2-mannalag).

"Telehallen" korpkvalsegrade

I den av CVA IF arrangerade korporkavle den 13 juni blev det hemmaseger genom trion Gunnar Johansson, Göran Lang och Gunnar Molander representerande Telehallen. Orienteringen var förlagd till terrängen omkring Fohlingtorp. Tävlingsledaren och banläggaren, Lennart Höglund, kunde glädja sig åt att trettio lag startade på den sammanlagt 15,7 kilometer långa banan med tjugotvå kontrollpunkter. Förutom värlingarna vid Fohlingtorp hade man en radiokontroll, varigenom den aktuella ställningen efter hand meddelades sekretariatet.

Sensationell ledning efter första sträckan

När de trettio löparna gav sig ut på den inledande sträckans svårigheter, kunde ingen ana, att det skulle bli ett

par "smågrabbar" som återkom i ledningen. Det var trettonåringarna Roland Fredriksson och Mats Englund som i spurten drog ifrån sitt vuxna sällskap med några sekunder. Nio lag växlade inom en timme och spridningen var god redan efter den första sträckan.

På den andra sträckan kunde CVA-aren Bengt Bayard, lag "avd. 278", komma upp från absolut sista plats till nionde plats, endast fem minuter efter ledande Brandkåren lag II.

På slutsträckan hade de flesta lagen satt sina mest rutinerade löpare, varje lag fick ju innehålla en aktiv orienterare, och toppstriden var långt ifrån avgjord på det stadiet. Telehallens Gunnar Molander tog sträcksegern och räddade totalsegern genom en rutinerad insats. Familjelagen Johansson och Janzon kom

närmast, före de mera favorittippade lagen från SECO och Meken m. fl.

L—t.

Slutresultat:

1) Telehallen, CVA IF	
(Gunnar Johansson, Göran Lang, Gunnar Molander)	2.52.30
2) Familjen Johansson	2.53.56
3) Familjen Janzon	2.56.09
4) Affärs	2.59.18
5) Elrör	3.00.08
6) Seco IF lag I	3.01.06
7) Meken lag I	3.02.59
11) Motor, CVA IF	
(Harry Larsson, Tore Andersson, Nils-Göran Lindén)	3.22.25
Framste löparen på andra sträckan:	
1) Bengt Bayard, avd. 278 CVA	44.53
Framste löparen på tredje sträckan:	
1) Gunnar Molander, Telehallen CVA	52.26

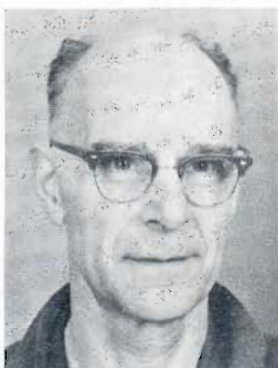
PENSIONÄRER

Olle Pettersson och Harry Lökvist, UHF

Sven Pettersson

Arne Kalling

Elimar Lundh

Erik Hurtig

CVA

Sven Pettersson pensionerades den 31.8.70. Han föddes den 16 aug. 1907 i Örebro och anställdes vid CVA som vaktförman den 7 aug 1950. Tidigare var han i 29 år sågverksarbetare vid Hasselfors Bruks AB, Hasselfors.

Arne Kalling pensionerades den 7.8.70. Han är född den 3 okt. 1908 och anställdes som motormontör vid CVA den 6 dec. 1948. Tidigare var han bl. a. anställd vid Arboga Maskiner AB och AB Aero-transport.

Vid den traditionella lilla högtidligheten på Gyllene Balken den 31 aug. kunde endast Pettersson närvara. Han har redan flyttat till Örebro, men inte beslutat vad han skall göra i framtiden. Närmast blir det att fylla sitt vinterförråd av lingon.

CCVA — verkstadsdirektör Anders Högfeldt tackade Pettersson från företaget, kapten Gunnar Tallqvist som chef för säkerhetstjänsten, vaktchefen Bertil Blomqvist för kamraterna samt Bengt Johansson för FCTF.

Pettersson har varit en föredömlig vaktman, uppmärksam, noggrann och med mycket gott omdöme och vi önskar honom lycka till för framtiden.

Den 31 juli 1970 gick Elimar Lundh och Erik Hurtig i pension.

Elimar Lundh är född den 29 april 1910 i Kjula församling, Södermanlands län. Han började vid 15 års ålder vid A. W. Landegrens bilverkstad i Kolbäck som bilreparatör. Efter växlande anställningar började han 1946 vid CVA som flygplanmontör. Sedan växlade han över till filare, svarvare och slipare och slutade nu med ålderspension.

Erik Hurtig är född den 26 juli 1910 i Stora Tuna församling, Kopparbergs län. Han började 1928 som bankarbetare hos Bröderna Skoog i Borlänge. 1940 blev han reparatör vid Fagersta Bruks AB, uppsättare vid AB Arboga Mekaniska Verkstad 1942 och sedan vid Köpings Mekaniska Verkstad 1944. År 1945 anställdes han vid CVA som maskinreparatör och slutade nu med ålderspension.

Vid en enkel högtidlighet avtackades Lundh på Gyllene Balken av CCVA, arbetsledare, kamrater och fackföreningen. Hurtig hade inte tillfälle att närvara.

UHF

Förrådsförvaltare **Harry Lökvist** och förrådsarbetaren **Olle Pettersson** avgick med ålderspension den 31 juli 1970. Vid en enkel sammankomst i UHF lunchrum den 30 juni med närvaro av chefer och arbetskamrater, avtackades de blivande pensionärerna av byråchefen Karl Hultman för gjorda insatser under en lång följd av år inom Flygvapnet. Han önskade dem god hälsa och lycka till för framtiden och överlämnade blommor.

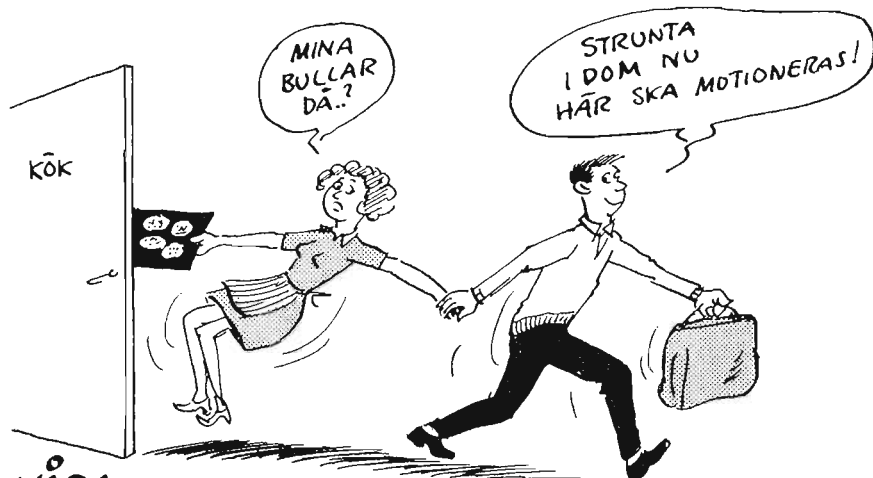
Allan Genberger som representerade FCTF avtackade Lökvist för gångna år och gott kamratskap med överlämnande av blommor.

Sten Edberg tackade Olle Pettersson på FCPF vägnar för mångårigt medlemskap och önskade en lugn och harmonisk framtid. Blommor medföljde lyckönskan.

Harry Lökvist anställdes vid UHF den 1/4—62. Han har tidigare tjänstgjort vid FCS i Västerås under 16 år.

Olle Pettersson anställdes vid UHF den 17/10—49. Tidigare innehavare av specieriofför på Västerlånggatan.

MERA DAMSPÄNST

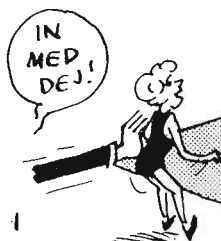
VÅRA DAMER SKA FÅ CHANSEN TILL MERA MOTION I ÅR --

MÅNGA AV VÅRA DAMER KÖR REDAN REGELBUNDET MED MOTIONSIDROTT --

MEN DET FINNS MÅNGA, MÅNGA FLER SOM KAN VARA MED I SVÅNGEN...

MEN DET KAN BEHÖVAS EN LITEN KNUFF IN I MOTIONSROUTAN --

CVA IF vill se mera damspänst

Tennisbanorna är bra och väl utnyttjade men damerna saknas där. Klubbmästerskapen pågår för fullt och man hoppas att de skall slutföras innan ovädret hindrar. Man får spela sig varm. Några flitiga najader har syns på Ekbacksbadet och några milsimmare har bidragit med poäng till korpen. Men de ensamma kunde inte skaffa CVA mer än 17:e plats. Är simkunnigheten dålig?

Till minnet av en UR-CVA:are

Den 1 sept. 1970 avled snickaren Nils Manfred Eriksson. Han var född den 28 februari 1912 i Odeby församling Örebro län. Han anställdes som nattvakt vid CVA den 2 oktober 1944 och var en av UR-CVA:arna. 1950 blev hon snickare och var en god yrkesman.

Tack!

För allt vänligt deltagande vid min älskade makes och min lilla pappas

NILS RYDIN

bortgång, för alla vackra blommor och minnesord vid hans jordfästning, framföres härmed till alla vårt varma tack.

Britta Rydin
Anna

• För all uppvaktning och vänlig hägkomst på min högtidsdag ber jag få framföra ett varmt tack.

INGVAR GUSTAVSSON

• För vänlig hägkomst på min 60-årsdag ber jag härmed få framföra mitt hjärtligaste tack.

CARL-AXEL HOLMSTRÖM

• Tack för de vackra blommorna och de trösterika orden.

OLLE ELGEBY

• Ett hjärtligt tack för all uppvaktning på min 50-årsdag.

BERTIL BLOMQVIST

• Hjärtligt tack för vänlig uppvaktning på min 50-årsdag.

LENNART ANDERSSON

• Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för gåvan, jag fick mota i samband med min pension.

ARNE KALLING

• Ett hjärtligt tack till chefer och arbetskamrater för den fina presenten och de vackra blommorna som jag fick när jag slutade min anställning vid CVA.

BIRGITTA CARLSSON, avd. 360

• Ett varmt tack för uppvaktning på min 60-årsdag.

NILS OLSSON, avd. 180

• Ett hjärtligt tack till arbetskamrater och FCTF för blommor och vänlig hägkomst under min sjukdomstid.

STIG JÄDERLUND

• Tack för avskedsgåvan från chefer och arbetskamrater.

HANS HOLMGREN

• För vänlig hägkomst på min 50-årsdag ber jag få framföra mitt hjärtliga tack.

ERIK SJÖBERG

• Ett hjärtligt tack till arbetskamrater och överordnade på avd. 850-851-960 samt till Arboga avd. av FCTF för blommor och presentpengar som jag fick mottaga när jag slutade min anställning på CVA.

SVEN PETERSSON

• Ett varmt tack till FCTF Lf 107 för blommor och vänlig hägkomst under min sjukdomstid.

ARNOLD ANDERSSON, UHF

• Ett hjärtligt tack till arbetskamrater vid CVA, för den vackra avskedsgåva som överlämnades i samband med att jag överflyttat till Östersundsfilialen.

ARNE HELL, CVAO

Vi gratulerar

CVA

60 år

4/10 Albin Levin Avd 491

50 år

6/10	Gunnor Hedberg	491
26/10	Börje Uppgren	255
26/10	Åke Hedberg	200
29/10	Stig Gustafsson	274
8/11	Arne Berglind	284
12/11	Karin Rasthman	380
16/11	Rune Hall	634
30/11	Ivar Oskarsson	125
2/12	Bertil Vodsten	553
4/12	Reinhold Nilsson	282
5/12	Artur Bivall	200
15/12	Einor Fallqvist	622
23/12	Verner Eriksson	281
26/12	Gunnar Hägg	553

UHF

60 år

17/9 Sune Ljung Avd FK
8/12 Sture Larsson P

50 år

30/10 Uno Gustafsson FK

Pressmottagning

CVA-SERVICE FÖR SJUKVÅRDS-ELEKTRONIK

Efter jubileumsfestligheten gav generaldirektör Eric Malmberg och verkstadsdirektör Anders Högfeldt i närvaro av landshövding Gustav Cedervall pressmottagning, varvid frågan om långtidsplanering kom upp. Generaldirektören förklarade, att CVA skall söka en vidare marknad och att man är inriktad mot sjukvårdssektorn, där elektronik utnyttjas. Denna fordrar både tillverkning och service. Som exempel nämndes en elektronisk patienttvättapparat. Även andra möjligheter öppnas. 1972 får vi ny försvarsplan och ingen vet hur utbyggnaden av försvaret blir i framtiden.

CVA Östersundsfilialen skall få egna verkstäder. I det nya budgetårets petita har begärts betydande belopp för denna utbyggnad.

CVA har expanderat och skall begränsas för stabilisering

Inom FFV har en arbetsgrupp med överingenjör Åke Thorsén och överingenjör C.-R. Ekblad som representant för CVA och deltagare från CVM, TELUB och FMV utarbetat mål för och arbetsfördelning mellan de olika underhållsverkstäderna.

Vid extra företagsnämndssammanträde den 8 sept. 1970 orienterade överingenjör Thorsén om att CVA expanderade under budgetåret 1969/70 och budgetåret 1970/71 visade en ytterligare ökning. Generaldirektören vill inte medverka till ytterligare expansion utan önskar i konsoliderande syfte begränsa CVA:s storlek. Vad som inte rymms inom denna gräns överföres till TELUB beträffande arbetsuppgifter som är lämpliga härför.

Det gäller inte att minska CVA totala arbetsvolym utan motverka ökning. Överförande av arbetsuppgifter till TELUB innebär inte att berörd personal skall medfölja utan kommer att beredas annat arbete vid CVA.

Av företagsnämnden utsedd arbetsgrupp kommer att vid extra sammanträde förbereda ett yttrande till generaldirektörens förslag. Yttrandet bör vara klart vecka 38.

Belönade

Företagsnämnden har vid sammanträde den 17.6.1970 beslutat belöna följande för utomordentligt goda förslag:

Arbetsförmannen Stig Eriksson med 150:— kr för lyftok för länktorn.

Arbetsförmannen Lars-Erik Sjökvist med 200:— kr för modifiering av matarledning till riktstråleantenn ROSWA.

Telemontören Birger Alm med 1.115:— för reparation av motorpump. Ersättningen föreslages till centralt beslut. I avvaktan härpå har utbetalats 500:— kr.

Filaren Stig Gustafsson med 600:— kr för reparation av hållare för absorptionskåpa. Ersättningen har föreslagits till centralt beslut. I avvaktan härpå har utbetalats 500:— kr.

Tjänstemannen Gunnar Alnebrand med 150:— kr för monteringsfänger för mikrovägsdetaljer.

A. R.

"RÖDÖGA" får vård vid CVA

Armématerieförvaltningen har beställt underhåll av luftvärnsroboten Rb 69 Redeye vid CVA. Den lätta roboten, som hanteras av en man och avfyras från ett "gevär" som skytten håller i handen och stöder under med skuldran, har köpts genom US Army. FMV-A har anskaffat erforderliga verktyg och testutrustningar för underhållet från tillverkaren av vapnet, General Dynamics Pomona Division. Ett "team" CVA-are har varit i Californien och kontrollerat utrustningen och även erhållit utbildning på densamma. För närvarande är utrustningarna under uppsättning och igångkörning vid CVA. Arbetet sker med hjälp av några ingenjörer från tillverkaren.

FINANSGENI

Direktören för en stor fabrik i England skulle gifta sig och hela personalen, inalles 15.000 man, kom överens om att samla ihop till en flott present. En av arbetarnas förtroendemän utvaldes till att administrera det hela. Han började med att samla in 3 shilling 11 pence (vilket motsvarar priset för en 20-ask cigaretter i England) från var och en. Därefter gick han till en lokal tobakshandlare och beställde 15.000 paket av ett visst cigarettermärke, där han visste att varje paket innehöll en s. k. gåvokupong. Ett tillräckligt stort antal av dessa kuponger berättigade till en gåva hos cigarettfabrikanten.

Den räkenskapskyldige förtroendemannen öppnade alla cigarettaskarna tog ut gåvokupongerna och skickade dem till tobaksfabrikanten. De 15.000 kupongerna renderade honom den finaste och dyrbaraste gåvan som tobaksfabrikanten hade på sin lista, ett praktfullt silverbestick i ett utsökt etui. Detta överlämnades så i vederbörlig ordning som bröllopspresent till direktören och hans maka, samtidigt som var och en av bidragsgivarna fick en 20-ask cigaretter, d. v. s. värdet av bidraget.

Då fabriken direktör hörde talas om denna geniala plan förstod han strax att detta finansgeni borde utnyttjas bättre i företaget. Han sände bud efter honom men det visade sig att han inte fanns på sin arbetsplats.

Han hade tagit en veckas semester. Den tobakshandlare, som han tidigare skaffat den stora cigarettordern, hade nämligen givit honom en bonus på 150 pund och för dessa pengar hade han inviterat sin fru till en semester på Rivieran.

Ur "Hänt i ÅÅ"

Tack!

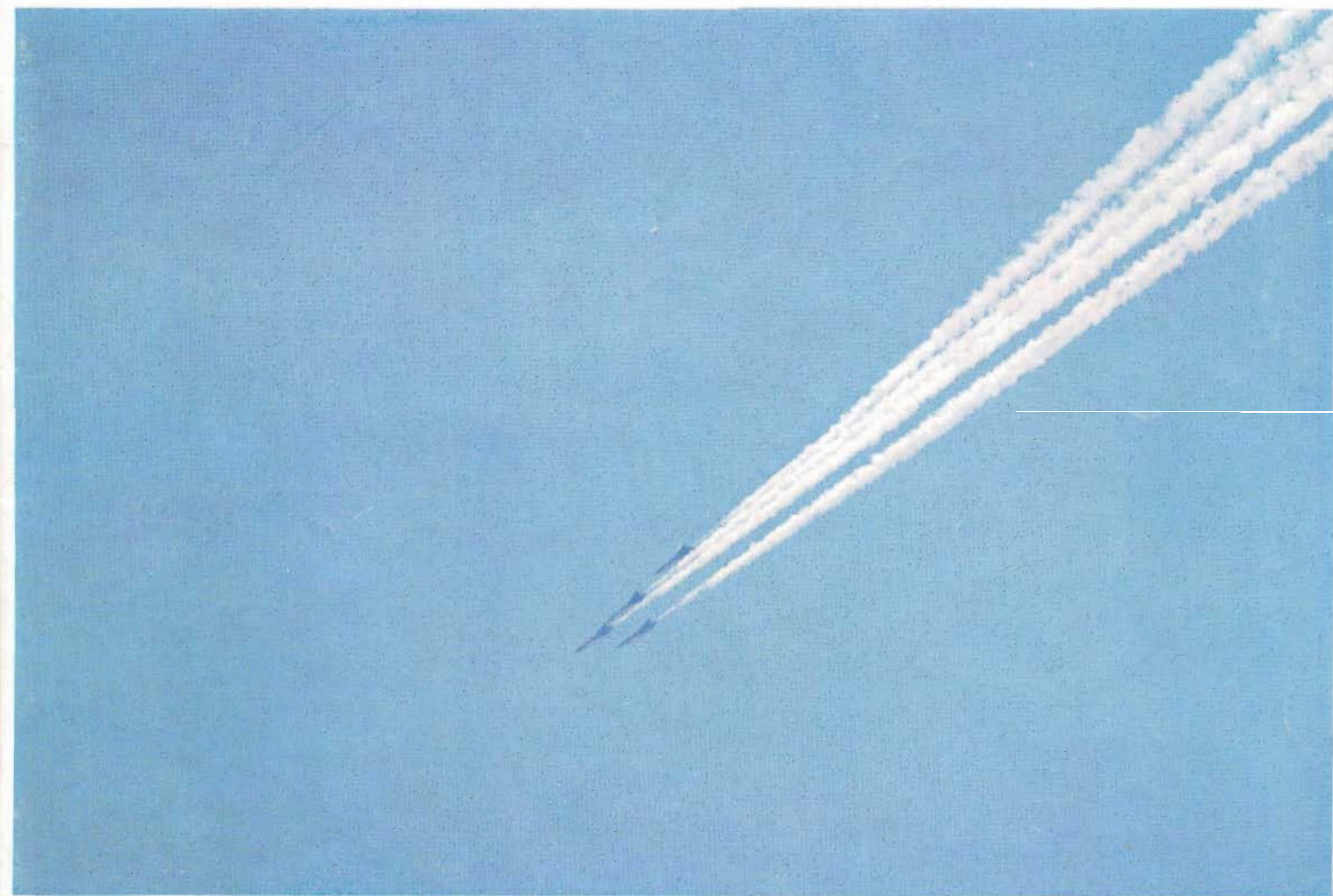
Till kamraterna vid UHF framförs ett hjärtligt tack för flerårigt gott samarbete samt för avskedsgåvan, som överlämnades i samband med att jag slutade min anställning.

Yngve Carper

BERGTRÖLLET

Jubileumsaktuell
Personaltidning för CVA-UHF
Nr 2 1970 • Årgång 21

Överste Tore Persson, F1, representerade vid jubileet Flygvapnets aktiva förband — de närmaste konsumenterna av CVA:s underhåll. En mycket erfaren operatör förklarar härmed sin tro till effektivt underhåll.

VI LITAR PÅ VÅRA FLYGPLAN

Vid CVA 25-årsjubileum fann jag mig vara den enda representanten från den operativa sidan: från förbanden som nyttjar den materiel som inrangeras i CVA:s ansvarsområde.

Hade jag på förhand insett min situation hade det varit naturligt att jag befunnit mig i raden av anmälda gästtalare och gjort mig till tolk för den stora grupp försvarsanställda som dagligen arbetar med materiel med CVA-stämpel.

Jag tror att jag därvid skulle kunna ta mina egna erfarenheter från 25 år i luften som utgångspunkt för några tankar över förhållandet mellan förbanden och verkstaden.

Det är ett omfattande lagarbete sedan många år med gemensamt mål: att skapa ett allt effektivare flygvapen.

En röd tråd genom alla år från plan J 22 till J 21 med relativt enkla utrustningar, över alla komponenter som passerat revy i senare flygplantyper jämte markutrustningar fram till 1970 års kom-

plicerade system utgör förtroendet från förbandspersonalens sida, tekniker som flygare, för det arbete som nedlagts och nedläggs av Er på CVA. Vi flyger enmotoriga flygplan, vi flyger dem med tillförsikt. Vi vet att arbetet på motorsidan vid central och på lokal nivå är av hög kvalitet. Vi litar på gott utfört arbete som ger hög flygsäkerhet. Vi flyger i dåligt väder, i mörker, över hav och över ödemark. Vi litar på våra navigeringsutrustningar och vår radiomateriel.

Vi landar våra flygplan vid låg molnhöjd och dålig sikt. Vi litar på de landningshjälpmedel som ingår i vår utrustning i flygplan och på marken.

Vi lär oss genomföra anfall med och utan visuell kontakt med målet. Vi litar på våra sikten och på de rutiner vi lär i simulatorer.

Vi skjuter med automatkanoner och vi skjuter robotar. Vi litar på att materielen fungerar — det gör den — vi träffar målet.

CVA har avgörande betydelse i alla skilda moment jag ovan refererat: moment i ett komplicerat luftförsvarssystem. Vi i luften räknar som naturligt att grejorna fungerar och tänker kanske sällan så långt tillbaka i kedjan som till centrala verkstaden härvidlag. Men i bakhuvudet tror jag dock att vetskapen att en yrkesskicklig fackmannakår sett över systemets skilda komponenter gör att tillförsikten till materielen är orubbat hög.

Kanske det kan vara av värde för Er att höra detta från någon som flugit 3.000 timmar krigsflygplan med "CVA-grejor" under plåtarna.

Kanske jag sagt detta om jag kommit mig för att tränga mig före landshövdingen i talarstolen.

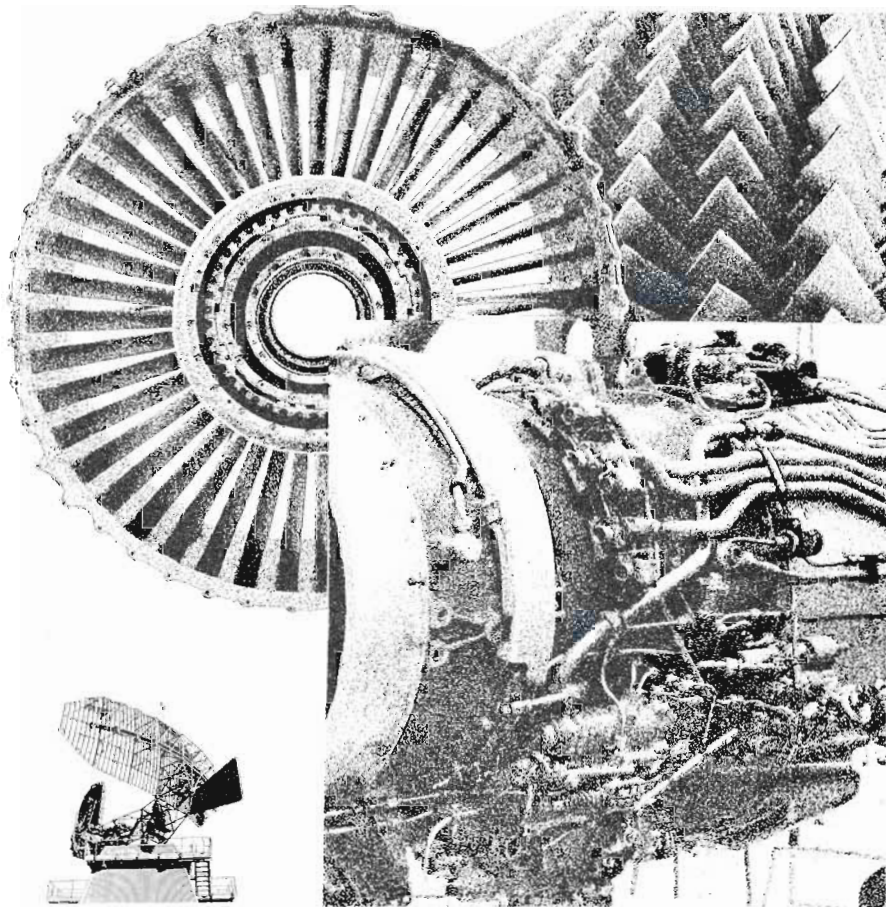
Tore Persson

känt företag?

Landshövding Gustav Cederwall nämnde vid festkvällen bl. a. till generaldirektör Eric Malmberg, att han hade mycket svårt att finna vad CVA var för företag. Med hänsyn till sin tidigare verksamhet som en underhållsenhet inom krigsmakten har den inte upptagits i industrikalender, handelsregister etc. Detta kommer att ske nu.

För att ytterligare göra företaget känt har redan utgivits folders, broschyrer om vissa verksamheter och produktblad. Nu senast till jubileet utgavs en liten kvadratisk broschyr med kortfattad information om CVA aktiviteter. Den är utförd i konsttryck på färgat papper med bildkompositioner i tonlineförfarande. Detta bör bli ett litet led att föra fram CVA ur diset till klart ljus.

Familjedag på CVA

Militärmusikkåren från Västerås blåser in besökarna till CVA arbetsplatser.

Rune Janse visar fru Majvi, sonen Stefan och dottern Anette "Florellens" motor.

Till tonerna från Militärmusikkåren i Västerås tågade CVA-anställda med anhöriga in på CVA:s område för att visa familjerna sina resp. arbetsplatser. Det var många som hade hörsammat inbjudan — i all synnerhet som vädret "höll" sig gott. Man hörde yttranden om hur vackert det var i markerna inom det inhägnade området. Några särskilda arrangemang förutom musiken hade inte

gjorts men visningen var enligt många utsago mycket lyckad. Ett bevis på hur populär familjedagen var visade köbildningen på Gyllene Balken, som faktiskt inte väntat en sådan invasion och trots detta var det långt ifrån alla som sökte sig dit.

Det var också ett lyckat drag för alla CVA:are att Arboga Flygklubbs Flygdag anslöt sig helt till besöket.

Jan-Anders Källberg föreläser om IR-teknik för fru Thegström, direktör de la Cour, överingenjör Thegström, generallöjtnant och fru Sköld.

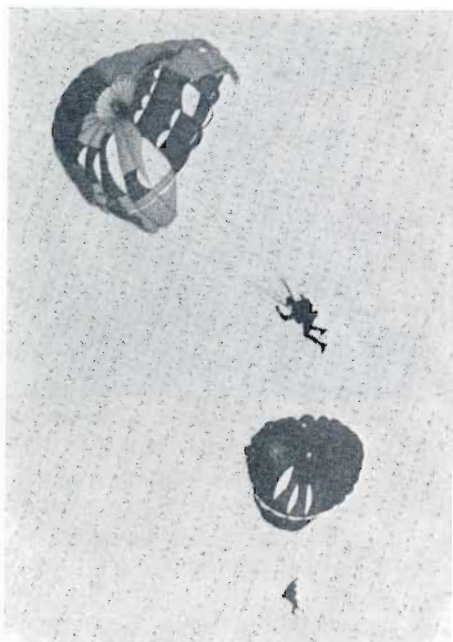
Henry Jersby förklarar motorunderhåll för familjen Lars Krus.

Hans Englund förklarar för familjen hur en flygmotor provas.

BERGTROLLET är en tidning man
väntar på!

Martin Eriksson,
Bergsinfarten

Finalhoppet — bilden visar två tredjedelar av "dalarna".

Från en helikopter östes rosor över publiken, som samlade in dessa med förtjusning.

Halv två kom den omtalade Viggen fpl AJ 37 nr 05. Den visade styrka, snabbhet och rörlighet. Några överljudsfarter presterade den inte denna dag. På hög höjd kan den gå dubbla ljudhastigheten och litet till. Den mycket omtalade RM8-motorn kan också ge 12 tons dragkraft på den 16 ton tunga Viggen. Flygplanet landade, varefter det genom backning vände som en bil på smal gata och startade på nytt. Lågorna, då efterbrännkammaren var tänd, stod flera meter ut bakom planet, och en kyckling kunde väl grillas på 0-tid. Anmärkningsvärt var att se hur **sakta** den kunde flyga utan att doppa nosen. Detta är nosvingens förtjänst. Sedan blev det en roll och så var Viggen åter på väg hem till Linköping. Viggens pilot var FC-placerade kaptenen Kaj Nyberg, son till f. förrådsdirektör och fru Erik Nyberg, Arboga.

Generalmajor S.-O. Ohlin, chef för

Ett efterlängtat snabbbesök — AJ 37 "Viggen".

FMV-F kom till flygdagen med en SK 50. Han hade arrangerat uppvisningen av Viggen och kontrollerade att det gick efter programmet.

Som en stark kontrast till föregående uppvisning flög Leif Kalmliden därefter en Sk11, Tiger Moth, från 1933. Den gick inte fort, men flyga kunde man också på den tiden.

En förnämlig helikopteruppvisning med Hughes 500 av I. Schylström följdes av en

elegant konstflygning av provflygare Ove Dahlén med SAAB-MFI 15.

Allt avslutades med ett 3-dubbelt fallskärmsjobb med precisionslandning.

Det hela inramades med intressanta kommentarer av redaktör Sven Lindahl från Sveriges Radio. Arboga Flygklubb har all heder av sin "dag". Flygkonsten med moderna flygplan är inte så krånglig — om man inte begär för mycket från början och får en god utbildning.

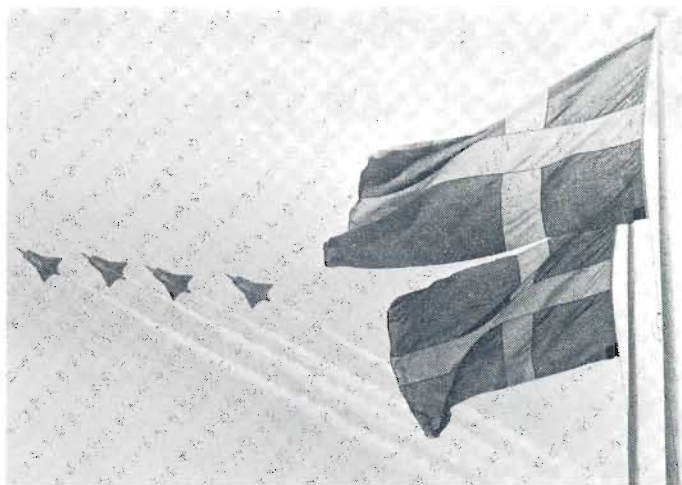

Markutställningens rörliga modeller väckte berättigat uppseende. Här luftvärnsroboten "Bloodhound".

Många goda kilometer per timme drog ned vid landningen.

Flygdagen

Arbogaborna och alla besökare på Arboga Flygklubbs Flygdag fick se **VIGGEN** med den effektiva RM8-motorn i full aktion. Ca 10.000 människor hade samlats på flygfältet och fick ta del av ett mångsidigt flygprogram. Det var en upplevelse för de flesta. Flygdagen blev en folkfest med familjerna sittande i gröngräset denna varma sensommardag. AFK är populärt och detta evenemang bör väl locka många att själva manövrera ett flygplan.

Som en värdig avslutning på CVA:s 25-årsjubileum hade Arboga Flygklubb ordnat en flygdag av stora mått. Köerna av bilar och åskådare var mycket långa. Ett 20-tal besökande flygare med egna flygplan hade också sökt sig hit.

Modellflygklubben "Jordfräsarna" hade i ett tält ordnat utställning av mycket eleganta flygande modellflygplan. De

demonstrerade även fritt flygande modeller, som radiostyrda utförde de mest avancerade akrobatnummer på 100 meters höjd.

I andra tält visades systemet Viggen i data och modeller samt en atrapp av robot RB 68 och som ett minne från äldre dagar en Thulinmotor tillverkad 1918.

Klockan 13 hälsade verkstadsdirektör Anders Högfeldt åskådarna välkomna och erinrade om att även Arboga Flygklubb firade 25-årsjubileum. Den tillkom ju som en naturlig följd av att Flyget fick en verkstad här i Arboga.

En standardutrustad 4-sitsig Beech Musketeer utförde med Luftfartsverkets tillstånd avancerad flygning, som annars endast göres med special- och militärplan. P. A. Rydberg visade att han behärskade sitt plan suveränt.

Helt tyst kom sedan Arboga Flygklubbs segelflygplan av det polska märket Mucha fört av Leif Kalmliden. Även här visades mycket avancerade konster. Med förvåning ser man vad som går att prestera även med ett motorlöst flygplan. Trots stark sidvind gjordes precisionslandning. Detta segelflygplan innehar höjdreordet 9.660 meter.

En Beech Baron, ett flygplan för affärsflyg, demonstrerades av Jan Olof Karlsson. Det gör 340 km/tim för snabb förflyttning och är så säkert att det kan framföras utan höjdförlust med endast en motor.

På utsatt tid dånade fyra flygplan J35 Draken från F16 in och gjorde under kapten Göran Bjuremalms ledning en mycket vacker uppvisning i avancerad flygning i formation.

Det avancerade skådespelet var en spännande upplevelse för publiken.

Generaldirektör Eric Malmbergs högtidstal

CVA 25 år och 3 år i FFV

CVA har nu i tre år tillhört FFV. Den är vår största enskilda fabriksenhet både genom största antalet anställda och den största årsfaktureringen. Den är också den av våra enheter som mer än någon annan arbetsmarknadsmässigt dominerar den ort där den finns.

Överförandet till FFV har för CVA inneburit förändringar av olika slag. Hitills framförallt i fråga om administrativa-ekonomiska rutiner samt inlemmandet i ett kund-leverantörsystem. En del av anpassningen har nu skett, en del återstår. Samtidigt sker en fortlöpande förändring och utveckling av hela FFV. CVA har vidare under dessa tre år vuxit i Arboga och i Östersund genom lokaliseringen dit av en filialverkstad.

Förändringar av olika slag ställer särskilda anspråk på de människor som är involverade. Utveckling och expansion är emellertid stimulerande för de flesta. I stort sett har utvecklingen vid CVA under årens lopp gått i positiv riktning. Att så har varit fallet beror i stor utsträckning på goda insatser från CVA sida.

Utveckling och expansion behöver emellertid inte i och för sig innebära en personalökning. Den kan också ta sig uttryck i teknisk utveckling, ökad produktion och fakturering samt bättre lönsamhet utan personalökning. Härigenom blir

också verkstaden mindre känslig för störningar. Vi har också skyldighet att, så långt det är möjligt, tillgodose en långsiktig anställningstrygghet för alla anställda och för var och en vi anställer.

Den fortsatta utvecklingen vid CVA ligger i stor utsträckning i CVA egna händer. Genom ett riktigt utnyttjande av de goda personella resurserna inom ett flertal specialområden och genom en långsiktig planering finns alla förutsättningar för att CVA skall få beställningar som ger full sysselsättning. Det långsiktiga avtal vi har med Försvarets Materielverk utgör det stora beställningsunderlaget för huvuddelen av CVA. Genom det påbörjade arbetet med övergång till fasta priser på en större del av leveranserna till Materielverket skapas förutsättningar för både lägre priser och större lönsamhet. Av flera skäl är det dock fördelaktigt att ha flera kunder. En breddning av marknaden bör ske.

FFV ledning och huvudkontor skall utan att ta bort ansvaret från CVA för verkstadens resultat leda och stödja i olika avseenden. En viktig uppgift för FFV ledning är emellertid också att planera och genomföra ett riktigt tekniskt och ekonomiskt utnyttjande av "koncernens" totala resurser. Härav föranledda åtgärder överensstämmer kanske inte alltid med verkstadens egna ambitioner.

Ett gott samarbete med personalorganisationerna är nödvändigt — idag mer än tidigare. En tillräcklig information inom vårt företag i båda riktningarna — företagsledningen till personalen och vice versa — är en nödvändig förutsättning för att undvika missförstånd. En sådan information skall skapa förtroende för parternas agerande. En "utökad företagsdemokrati" är under allmän diskussion. Vi måste klara ut vad vi menar med detta begrepp inom FFV och vilka frågor vi i första hand skall lösa. Som en första åtgärd för detta tillsattes nyligen en arbetsgrupp av FFV centrala företagsnämnd med uppgift att komma med förslag. Jag hoppas att vi snabbt skall komma vidare.

När nu CVA firar sitt 25-årsjubileum har jag velat ge dessa i många avseenden allmänt hållna synpunkter, men i vissa avseenden för CVA speciella. Till det speciella hör till sist mitt tack till verkstadsdirektör Anders Högfeldt och all övrig personal vid CVA för alla Era insatser inom FFV och jag önskar Er hjärtligt lycka till när CVA nu börjar den andra 25-årsperioden.

PROLOG till CVA:s 25-årsjubileum

Författad och deklamerad av
KARL-AXEL TJELLANDER

Snart skall eldar tändas i augustikvällen
dess sken fördunkla stjärnorna på himlapällen
Nu bjuds till fest och glädje efter arbetsveckans slut
när vi på nytt till CVA har dragit ut
Nu har hjulen stannat uti bergets djupa gömma
och vi får vardagsslitet några ögonblick förglömma
Kvartssekelshögtid firas skall med ståt och glans
det är gästbud i kväll med sång och dans

I gamla krönikor från flydda år förtäljas
om dessa trakter, där just nu vi dväljas
i saga och i sägen mångahanda ting
som skedde uti bygderna här runt omkring
Här brann drakelden vid Zakrisberg i höstens skumma kvällar,
här smög vättefolket kring runt hus och hållar
Huldran i sin fågring stundom sig beskåda lät
och små älvor trädde dansen över ängarna med lätta fjät

Ja, så täljer sagan ifrån forna dagar
Vi kan le åt den, och tro vad vi behagar
vi som menar att vi kunna, veta och behärska allt
och som lärt oss se på livet känslolöst och kallt
Men låt oss ändå då i kväll vi leveropen höja
för nya tider, en sekund i vördnad för de gamla dröja
För odalmän som här har sina tegar skördat och besått
för dem som före oss på denna mark i vardagsmödan gått

Hittills har det varit lätt och lindrigt för poeten
men hur skall kunna skapas poesi av verkligheten
som bröt in för tjugufem år se'n på order ifrån män vid Kungens bord
då vapenlarmet ännu hördes runt omkring vår jord
Jo, om vi betänker att det ideal som födde
planerna på CVA, då ännu många folk förblödde
ej var krigisk lust, men en fredens tankegång
då kan även detta verk beskrivas i en sång

En sång om folkets vilja att kring landet värna,
dess strävan och dess traktan att med hand och hjärna
förhindra onda tider, övergrepp och hot
en bön om kraft att våldet stå emot
Vi tror och vet att detta just var ögonmärket
då i begynnelsen man skred till verket
ty under hårda, bittra år man nogsamt lärt
vad fred och frihet för ett land är värt

Så år har lagts till år till dess vi hunnit
till denna dag, och under tid som svunnit
har mycket skiftat, många ting har hänt
men CVA har ständigt över nya fält sig spänt
Med vaksamt öga härifrån har följts de framsteg i tekniken
som gjorts i skilda världsdelar och riken
Vad fordom som en dröm, en utopi sig tett
har vi förverkligat för våra ögon sett

Och nu är dags för mig att sluta sent omsider
vi vända våra blickor emot nya tider
vars innehåll och öden är för oss en hemlighet
En enda sak vi dock helt säkert vet:
Vi har den stund som nu är inne
Så låt oss då av denna afton skapa oss ett minne
som kan värma oss, och lysa då vi åter går
in i vardagsmödan i de år oss återstår

"Här var de' luft i luckan!"

S.-O. Holmström, Ann-Marie Claesson och Mats Karlsson kikar rätt in i komeralinsen.

Kommunalrådet Niils Brodin berättar en rolig historia för fru Anna-Brita Ewanuelsson medan Ingvar Gustavsson och fru Birgitta Göransson förstulet hör på.

Fruarna Margareta Holmqvist, Karin Hill, Lilly Isaksson och CVA:arna Anders Hill och Erik Isaksson väntar på mat.

Den glada folkfesten under fallskärmar i eldars sken

Trubaduren Karl-Antan avbryter dansen med egna trevliga visor. Bland de drömmande paren syns byrådirektör Arne Norberg och produktionsmarktelechefen Henry Emanuelsson samt Gilbert Wallén.

Ingvar Johansson saknar ord.

"När man är på sjön blir man törstig och då är ett horn mjöd gott".

Sedan följde direktör Hroar de la Cour som representant för stadens industriidkare. Verkstadsdirektör Sven-Åke Lilja vid CVM överlämnade en ställbar metallpropeller, tillverkad av Flygmotor. Den har suttit på flygplan J 22. Åren 1947—1969 hängde den på CVV. Propellern är symbolisk för det snabba framåtskridandet och CVM önskar att "den skall ge friska fläktar åt CVA och ställa om stigningen allt efter tidens krav".

Vidare talade förre förbundsordföranden Albert Backström, FCPF, förbundsordförande Stig Melin, FCTF, ordförande Ingvar Johansson, SF Arbogaavdelningen, ordförande Erik Werner, FCTF avd. 107. Backström nämnde en kortare version av CVA:s tillkomst: Ett par av Flygvapnets personal var ute och flög. Då såg de ett berg och ett närliggande fält, som kunde bli flygplats. De beslöt att där skulle flygverkstaden ligga.

FCTF förbundsordförande S. Melin överlämnade som jubileumsgåva några tavlor, SF Arbogaavdelning ett vikingaskepp och ett dryckeshorn samt FCTF lokalförening två ljusstakar.

Slutligen tog landshövding Gustav Cederwall ordet och började med en liten historia om en räknelektion för värnpliktiga: "5+7=11, men vpl 91 påstår att det är 12". Ifrågavarande vpl vaknar upp yr: "Nej det har jag aldrig sagt". Samma svar ville landshövdingen ge generaldirektör Malmberg om påståendet att det inte var bra ha verkstaden i Örebro. För länet kunde inte läget bli bättre och nu riktade han ett tack till alla dem, som arbetat och medverkat till att hålla i gång CVA och byggt upp dess storhet.

Verkstadsdirektör Högfeldt tackade för alla ord och gåvor och hälsade alla dubbelt välkomna, varefter det lättare programmet tog vid.

Deltagarna hade nu ökat till drygt 1.600. Mörkret hade kommit och nu illuminerades hela området av marschaller, ljusgirlander. Fontänen i forelldammen lyste som en vattenorgel och på fältet framför festplatsen tändes elektriskt en skog av röda signalfacklor.

Alla fick nu en kall supé med Arboga öl (för den som så önskade, annars en läsk) samt kaffe. Arboga Blåsörkesters storband spelade upp till dans i Västra Materielflygeln. Stämningen steg. Sällan har man sett så många CVA:are på en gång samlade ute.

En halv timme för tidigt framträdde elvagästen — Karl-Anton (Axelsson) — och sjöng om Överbyberg m. m. "Estradören" uppskattades väl.

Sedan fortsatte dansen i natten och jubileet avslutades — kanske med en liten privat vickning. Allt hade varit till allmän belåtenhet.

Landshövding Gustav Cederwall i samtal med generaldirektör Eric Malmberg. I bakgrunden lyssnar fru Cederwall på amiral och fru Segrell.

av Johan Strauss d. y. och rev ner ytterligare applåder. Hon och hennes ackompanjator, musikstuderande Per Lennart Isaksson, tackades med blommor.

Generaldirektör Sten Wåhlin, Försvarets Materielverk, talade därefter som chef för CVA:s största kund. Han påpekade att 90 % av kvalificerat underhåll gjorde CVA för Flygvapnet. Kvaliteten står högt även i internationell jämförelse. För en verkstad av sådana mått fordras kunskaper inte bara som ansvariga i försvaret utan även i de miljöer den skall fungera och tjäna. CVA kommer in redan

på ett tidigt stadium vid anskaffning av ny materiel, då livslängdskostnaden är betydelsefull för effektivt utnyttjande med bästa ekonomi.

Stadsfullmäktiges ordförande, Jonas Carlsson, talade väl och länge om CVA:s betydelse för Arboga stad och hoppades med siktet på framtiden att utvecklingen skall bli god för alla anställda och för staden. Han anmärkte också att det hade varit bättre om Tallqvist hade fått ett guldur i stället för en kanon, för så god skytt som han är, finns det risk att han nu i valtider skjuter mitt parti i sank.

FCTF:s förbundsordförande Stig Melin har låtit göra några tavlor åt CVA.

Landshövding Gustav Cederwall säger att CVA är bra för länet.

Musikstuderanden Per-Lennart Isaksson ackompanjerar med inlevelse Margareta Einarsson.

Mästerskytten Gunnar Tallqvist får en egen kanon för god vakt och säkerhet.

FCTF Arboga lämnar "källor för upplysning".

Ingenjör A. Eiborn framför tack till generaldirektör E. Malmberg från dem som mottagit tecknet "För nit och redlighet i rikets tjänst". Fr. v. Adner Eiborn, Ture Andersson, Astor Gustavsson, Karl Dahlbom, Richard Collstam, Valdemar Andersson, Birger Westerberg, Thorsten Gustavsson, Henry Jersby, Nils Henricson, Erik Lifh, Hugo Göransson, Lennart Jedefeldt, Olof Åberg, Gereon Engeblad, Erik Berg. Nils Johansson och Gösta Petersén kunde inte närvara.

för att just Arboga valdes som den rätta platsen. Beträffande Örebro-alternativet skulle landshövdingen ha sagt "att det hade inte blivit bra".

Efter talet framträdde "klockörerna" och fick mottaga sina gyllene armbandsur för "nit och redlighet i rikets tjänst". Därvid nämnde generaldirektören att han väl kände igen en del av sina gamla arbetskamrater från den tid flygplan J 22 byggdes vid FFVS i Bromma och framhöll att det är länge sedan men ändå lever minnet kvar. Allt avslutades med en fanfar och en fyrfaldig salut, som i viss mån skakade åhörarna.

Ingenjör Adner Eiborn tackade på samtliga urbelönades vägnar. Han sade att han kände glädje över att få klockan just av Malmberg och erinrade om att

"Margareta Einarsson uppsköt sin hemresa från semestern för att sjunga för oss och del är vi glada för."

de under FFVS-tiden tilltalade varandra som "Grand Monsieur". Malmberg kunde franska och Eiborn övade sig — för han kunde behöva tilltalet i framtiden. Klockan är också en påminnelse om "att man inte är glömd".

Kapten Gunnar Tallqvist kallades fram. Han slutar den sista september och fick som avskedsgåva för lång säkerhetstjänst mottaga en kanon, som det går att skjuta med. John Wallén fick mottaga en flygplanmodell för 50 års statstjänst, varav 25 vid CVA.

Margareta Einarsson sjöng sedan Skratvisan ur operetten "Läderlappen"

I främsta raden av applåderande synes riksdagsman Olle Göransson med fru, fru Ella Högfeldt, landshövding Gustav Cederwall med fru, generaldirektör Eric Malmberg, f. förrädsdirektör Erik Nyberg med fru samt konteramiral Karl Segrell.

JUBILEUMSFESTIVAL

Den 29 augusti 1970 firade CVA sitt 25-årsjubileum — 12 dagar efter årsdagen för invigningen 1945. Trots oro och onda rykten om visset väder m. m. blev allt ett strålande evenemang, som går till historien. Jubileumsgeneralen Birger Ahlin har haft en besvärlig tid att lära sig slå an det stora klaviatur, som stått till hans förfogande, för att till slut finna rätt melodi utan falska toner. Det var väl rustat för regn men ej, för kyla, men vädrets makter var nådiga och det blev en ljum sensommarkväll, som sent skall glömmas.

Arboga Blåsorkester tonade in i den Ählinska melodin med en samlingskonsert medan CVA-anställda med make/maka — fästmö/fästman intog sina platser i den Östra Materielflygeln. Denna var för kvällen helt utrymd från sina vanliga lådor och nu rikt och vackert dekorerad. Hans Knutsson-Hall och CVA:s egna ateljéer hade utfört arbetet. För alla even-tualiteter var många filter utlagda mot kyla, men de behövdes knappast. Även vackra blomsterarrangemang hade gjorts förutom jubileumsgåvor i form av stora blomsterkorgar, som skänkts från Arbogas företagare: Arboga Maskiner, Arboga Mekaniska Verkstad, ASEA-Arboga, Byggmästarnes, Fagersta Bruk SECO-verken, Martin Johanssons Järnhandel AB, Åke Pettersson & Söner AB.

Då samtliga inbjudna fått en sittplats blåstes en festfanfar, varefter verkstadsdirektör Anders Högfeldt räknade in de närvarande — ca 1 000 personer — och hälsade dem välkomna. Först nämnde han länets hövding, Gustav Cederwall, och därefter hedersgästerna — de anställda, som bidragit till CVA:s framgångar. Därefter harangerades representanter för staden Arboga, CVA:s kunder och alla de som i det yttre har med företaget att göra.

Den nästan professionelle författaren Karl-Axel Tjellander föredrog sin för detta jubileum komponerade prolog, som satte publiken i en trolsk feststämning.

Vår internationellt kända operasångerska från Arboga, Margareta Einarsson, lät sin sköna sopranstämma ljuda i Lang'e-Müllers "Mot kvällen". Sången var ljus och vacker som sångerskans egen uppenbarelse och drog dånande applåder.

Nu intog FFV-chefen, generaldirektör Eric Malmberg, podiet och högtidstalade. Talet finns på annan sida i tidningen. Han nämnde därvid att flygverkstaden kunde ha legat i Örebro eller i någon annan stad, men det var vägande skäl

På parkettens första bänk fru Gertrud Segrell, generaldirektör Sten Wählin, verkstadsdirektör Anders Högfeldt, f. förbundsordföranden Albert Backström med fru, verkstadsdirektör Sven-Åke Lilja, CVM, med fru. I övrigt skymtar generalmajor Nils Sköld, överingenjör Åke Thorsén med fru och överste Tore Persson med fru.

Fru Ella Högfeldt hälsar med synbar förtjusning dalmasen "Balk-Johan" välkommen åter till CVA under intensiv övervakning av stadsfullmäktiges ordförande Jonas Carlsson.

På en stor del av CVA-personalens personliga önskan vid direktkontakt med Bergtrollets redaktör

*FRAMFÖRES HÄRMED DERAS HJÄRTLIGA
TACK TILL VERKSTADSDIREKTÖR ANDERS
HÖGFELDT FÖR EN SYNNERLIGEN LYCKAD
OCH TREVLIG PERSONALFEST.*

Omslagsbilden:

Flykt — Formation —
Flygdag — Festdag — Folkdag
Foto: Reinhold Carlsson